

**Управління культури і туризму
Харківської обласної державної адміністрації
Харківська обласна універсальна наукова бібліотека**

КАЛЕНДАР

**ЗНАМЕННИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ
ХАРКІВЩИНИ НА 2019 РІК**

*Рекомендаційний
бібліографічний покажчик*

ХАРКІВ 2018

Календар знаменних і пам'ятних дат Харківщини на 2019 рік : рек. бібліогр. покажч. / Упр. культури і туризму Харків. обл. держ. адмін. ; Харків. обл. універс. наук. б-ка. – Харків : ХОУНБ, 2018. – 72 с.

Універсальне довідково-бібліографічне видання «Календар знаменних і пам'ятних дат Харківщини» видається ХОУНБ з 1977 р. Посібник містить фактографічні і бібліографічні відомості про визначні події історії, суспільно-політичного, громадського та культурного життя області, ювілеї уродженців краю та видатних діячів, життя і діяльність яких пов'язана з Харківщиною.

Подаються також інформаційні довідки та бібліографічні списки літератури до пам'ятних і ювілейних дат. У списках рекомендовану літературу розміщено в логічній послідовності.

Посібник містить іменний покажчик до ювілейних та пам'ятних дат Харківщини.

Видання розраховано на бібліотекарів, лекторів, вчителів та усіх читачів, що цікавляться краєзнавством.

Відбір літератури закінчено в серпні 2018 р.

Укладачі

Л.О.Сашкова, Л.М.Конопля

Редактори

Л.І.Єпішева, О.М.Травіна

Комп'ютерний набір

Л.М.Конопля

Відповідальна за випуск

Н.І.Шостко

© Харківська обласна універсальна
наукова бібліотека, 2018

ХРОНІКА ПОДІЙ З ІСТОРІЇ ХАРКІВЩИНИ

- 1654**   **365 років тому**
– Засновано м. Харків
- 1659**   **360 років тому**
– За дозволом царя Олексія Михайловича започатковано проведення у Харкові щорічних ярмарків, приурочених до церковних свят. 15-31 серпня вперше почав діяти найстаріший Успенський ярмарок
- 1674**   **345 років тому**
– Засновано м. Вовчанськ
- 1684**   **335 років тому**
– м. Ізюм. Зведено Преображенський собор (нині найстаріша пам'ятка архітектури Харківської області)
- 1689**   **330 років тому**
– Збудовано Покровський собор, найстарішу кам'яну споруду Харкова (нині пам'ятка архітектури)
- 1709**   **310 років тому**
2 червня – Напередодні битви зі шведами під Полтавою Харків відвідав Петро I. За його наказом фортецю було розширено й укріплено
- 1724**   **295 років тому**
– Валківський район. Засновано Старомерчанський парк (нині парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення)
- 1754**   **265 років тому**
– м. Ізюм. Святителем Іоасафом Белгородським знайдено чудотворну ікону Божої Матері Пісчанської (нині зберігається у Свято-Вознесенському храмі)
- 1759-1760**   – Г.Сковорода викладав у Харківському колегіумі
- 1769-1774**   – Г.Сковорода написав «Басні Харківські»
- 1789**   **230 років тому**
– У Харкові засновано перший стаціонарний театр

- 1799**   **220 років тому**
- 16 жовтня* – Указом імператора Павла I було створено Слобідсько-Українську єпархію (з 1946 – Харківська і Богодухівська єпархія)
- 1804**   **215 років тому**
- грудень* – Засновано Ботанічний сад Харківського університету
- 1809**   **210 років тому**
- З ініціативи І.Каразіна закладено Краснокутський дендропарк (нині парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення)
- 1814**   **205 років тому**
- У Харкові почала працювати перша професійна театральна трупа
- 1819**   **200 років тому**
- влітку* – м. Чугуїв. Відбувся антикріпосницький виступ військових поселенців. Повстання було жорстоко придушено царськими військами
- 1824–1825** – Видавався двомісячник «Украинский журнал» (редактор О.Склобовський). На сторінках журналу друкувалися російські твори харківських письменників, етнографічні описи міст України, оригінальні документи Ю.Хмельницького, І.Мазепи, І.Скоропадського. Журнал заборонено цензурою після повстання декабристів
- 1849**   **170 років тому**
- Харківський район, селище Васищево. Збудовано Свято-Дмитрівський храм (нині діючий храм, пам'ятка архітектури)
- 1864**   **155 років тому**
- Відкрито Харківську ощадкасу при конторі держбанку
- 1869**   **150 років тому**
- Збудовано першу лінію Південної залізниці Курськ-Харків-Ростов. 22 травня до Харкова прибув перший потяг
- Засновано «Харківські головні залізничні паровозні та вагонні майстерні» (нині завод «Електромашина»)
- Художницею-педагогом М.Раєвською-Івановою засновано міську рисувальну школу (нині художнє училище)

– Богодухівський район, с. Гути. Відкрито найбільше в Україні підприємство цукрової промисловості (нині Первухінський цукровий комбінат)

24 березня – Засновано Харківське товариство розповсюдження в народі грамотності. Перший голова правління – М.Бекетов. Припинена діяльність у 1920 р.

липень – Почало працювати Харківське паровозне депо Курсько-Харківсько-Азовської лінії Південної залізниці (нині Електровозне депо Харків–Головне)

30 серпня – У Харкові відкрито Олександрівську міську лікарню (нині Перша міська клінічна лікарня)

1874   **145 років тому**

– Відкрито оперний, так званий «ліричний» театр. У 1883 р. вперше в Україні на його сцені було поставлено оперу М.Лисенка «Ночь перед Рождеством»

1879   **140 років тому**

– Створено перше в Україні математичне товариство при Харківському університеті

8 лютого – Під час терористичного акту народовольцями було смертельно поранено харківського губернатора князя Д.Кропоткіна

1879-1882 – У Харківській семінарії навчався український поет П.Грабовський

1884   **135 років тому**

– Краснокутський район. Меценат, цукрозаводчик І.Г.Харитоненко заснував Наталівський парк (нині парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення)

1884-1916 – Виходило офіційне видання органу міського самоврядування «Журналы Харьковской городской Думы» (у 1907–1916 – «Известия Харьковской городской Думы»)

1884-1917 – Видавався філософсько-богословський журнал «Вера и разум» (з 2000 – видання журналу відновлено)

1894   **125 років тому**

березень – У Харкові на Іванівці став до ладу перший елеватор

14 липня – Перебування імператора Олександра III у Спасовому Скиті під час освячення храму на місці аварії царського потяга 17 жовтня 1888 р.

1899 120 років тому

- Створено Харківський «Союз боротьби за освобождение рабочего класса» (у 1902 союз об'єднано з Харківським комітетом РСДРП)
- З ініціативи Х.Алчевської на території її садиби встановлено мармуровий бюст Т.Шевченка (скульптор В.Беклемішев) – перший пам'ятник поету в Україні

червень – м. Куп'янськ. Вперше проведено виставку великої рогатої худоби та коней, виведених у Куп'янському повіті

17 вересня – Кегичівський район. Став до ладу цукровий комбінат

1904 115 років тому

- Перебування імператора Миколи II у Харкові. Приймав парад військ напередодні їх відправлення на Далекий Схід
- На Театральному майдані (нині Поезії) Харкова з боку вул. Пушкінської відкрито пам'ятник – бронзовий бюст поету О.С.Пушкіну (скульптор Б.Едуарде)

березень – Створено Товариство трудящих жінок (засновниця і перший голова – Л.Єфімович)

1909 110 років тому

- Побудовано харківський Робітничий дім (нині Палац культури «Металіст»)
- У Харкові споруджено Купецький міст, що з'єднує Соборний узвіз з Благовіщенським майданом (відновлено у 1944)
- На Театральному майдані (нині Поезії) Харкова напроти Драматичного театру ім. Т.Шевченка відкрито пам'ятник – бюст письменнику М.В.Гоголю (скульптор Б.Едуарде)

25 квітня – З ініціативи проф. І.Оболенського створено карету «швидкої допомоги»

1914 105 років тому

- Відкрито станцію «швидкої допомоги»
- Збудовано Трьохсвятительську церкву (освячено у січні 1915)
- Почала діяти Харківська каналізація (нині «Харківводоканал»)

- Споруджено Харківський іподром (архітектор З.Харманський)
- квітень* – Відкрито пам'ятник М.Кропивницькому (скульптор Ф.Белавинський)
- 23 листопада* – Перебування імператора Миколи II у Харкові. Прийняв депутації від губернських предводителів дворянства, громадських відомств, був присутнім на богослужінні в Успенському соборі, відвідав кілька лікарень та лазаретів
- 1914-1916** – Будівництво доходного будинку Всеросійського страхового товариства «Росія» (архітектор І.Претро, нині Палац Праці)
- 1919**   **100 років тому**
- с. Великий Бурлук. У зруйнованому поміщицькому маєтку полковник Ф.А.Ізенбеков знайшов дубові дощечки, списані незвичайними письменами. Це була «Велесова книга» – найдавніша з нині відомих пам'яток давньоукраїнського письменства дохристиянської доби
- Засновано Харківський губернський військовий комісаріат (нині Харківський обласний військовий комісаріат)
- 19 січня* – Вийшов з друку перший номер газети «Бюлетень Ізюмського повітового військово-революційного комітету» (нині районна газета «Обрії Ізюмщини»)
- 21 січня* – Надруковано перший номер газети «Известия исполнительного комитета...» (нині районна газета «Вісник Куп'янщини»)
- березень* – Вийшов перший номер газети «Вісті» (нині районна газета «Вісті Красноградщини»)
- 1–6 березня* – У Харкові відкрився III з'їзд КП(б)У. Прийнято основні рішення відносно відновлення і зміцнення радянської влади в Україні
- 6–10 березня* – Відкрився III Всеукраїнський з'їзд Рад. Прийнято першу Конституцію Радянської України
- 27 квітня-4 травня* – Відкрився I Всеукраїнський з'їзд Профспілок
- 29 червня-10 грудня* – У Харкові діяла Добровольча армія під командуванням генерал-лейтенанта В.З.Май-Маєвського
- листопад* – У Харкові відкрито Органотерапевтичний інститут (нині Інститут проблем ендокринної патології ім. В.Данилевського НАМН України)

11 грудня – Харків визволено від білогвардійців. Сюди переїхав уряд і Всеукрревком. Харків знову став столицею УРСР до 1934 р.

1924 95 років тому

- Став до ладу шкіряний завод «Більшовик» (нині ЗАТ Харківське виробниче шкіряне об'єднання «Більшовик»)
- У Харкові засновано державний інститут з боротьби з венеричними хворобами (нині Інститут дерматології та венерології НАМН України)
- Засновано «Харківський завод «Хімпобутвиробів», один з найкрупніших виробників тари в Україні (нині «Харківський завод «Полімерконтейнер»)
- Засновано Харківський кінологічний центр (нині Харківський регіональний центр службового собаківництва)

травень – Відкрито Першу музичну професійну школу (нині Дитяча школа мистецтв № 2 ім. П.Чайковського)

1 травня – На Харківському паровозобудівному заводі випущено перший гусеничний трактор «Комунар»

влітку – Почалося регулярне повітряне сполучення першими повітряними трасами Харків–Київ, Харків–Одеса

жовтень – Створено Жовтневий (нині Новобаварський) район Харкова

16 листопада – У Харкові почала діяти перша в Україні радіостанція

грудень – Засновано м. Первомайський (до 1952 – Лихачове)

1929 90 років тому

- Засновано інститут Коксобуд (нині Державний інститут по проектуванню підприємств коксохімічної промисловості «Діпрококс»)
- Відкрито Харківську філармонію (нині Харківська обласна філармонія)
- Засновано Харківський завод медичних пластмас і стоматологічних матеріалів (нині АТ «Стома»)
- У Харкові засновано вечірній профспілковий університет (нині Харківський соціально-економічний університет)
- Відкрито Харківську годинникову фабрику (нині Харківський ювелірний завод)

- 31 березня* – Відкрито Палац культури працівників зв'язку (архітектор А.Молокін)
- серпень* – Вийшов з друку перший номер газети «Радянське слово» (нині районна газета «Голос Лозівщини»)
- 10 вересня* – Створено Харківський інститут політичної освіти (нині Харківська державна академія культури)
- жовтень* – Засновано Український інститут молочного господарства (нині Інститут тваринництва НААН України)
- 1 листопада* – Почав діяти перший в Україні театр музичної комедії (нині Харківський академічний театр музичної комедії)
- 1934 85 років тому**
- Вийшов з друку перший номер газети «Ленінська зміна» (1991–2005 – «Событие»)
  - Створено харківську організацію Співки архітекторів України
  - Засновано дитячу музичну школу № 4 ім. М.Леонтовича
  - Створено науково-дослідну гідротехнічну лабораторію (нині Український державний НДІ проблем водопостачання, водовідведення та охорони навколишнього природного середовища «УкрВОДГЕО»)
  - У Харкові на р. Лопань збудовано Гончарівську греблю задля регулювання рівня річок у межах міста і забезпечення технічною водою промислових підприємств
- 21 січня* – Став до ладу турбогенераторний завод (нині ВАТ «Турбоатом»)
- 19 травня* – Відкрилася Міжнародна конференція з питань теоретичної фізики за участю відомих зарубіжних вчених Н.Бора, Е.Вільямса, М.Плессета і радянських фізиків Л.Ландау, І.Тамма, Я.Френкеля та ін.
- 15 червня* - *12 серпня* – Відбувся I з'їзд письменників Радянської України. Прийнято рішення про створення Співки письменників України і заснування Харківського відділення Співки письменників України
- 24 червня* – Столицю Радянської України було перенесено з Харкова до Києва
- грудень* – Засновано Харківську парфумерно-косметичну фабрику (нині АТ «Ефект»)

1939**80 років тому**

- У Харкові введено в дію першу тролейбусну лінію
- Харківський міський Кабінет донорів реорганізовано в Харківську обласну станцію переливання крові (нині Харківський обласний центр служби крові)

1 червня

- Створено Харківський обласний інститут удосконалення кваліфікації вчителів (нині Комунальний вищий навчальний заклад «Харківська академія безперервної освіти»)

липень

- Засновано районну газету «Сталінським шляхом» (нині «Вісті Дергачівщини»)

1 липня

- Відкрито Харківський театр ляльок (нині Харківський державний академічний театр ляльок ім. В.Афанасьєва)

1944**75 років тому**

- Засновано УкркомунНДІпроект
- Відкрито Харківський індустріально-педагогічний технікум № 1
- Засновано Харківську фабрику спортивних виробів
- Засновано Харківський обліково-кредитний технікум Держбанку СРСР (нині Харківський інститут банківської справи Університету банківської справи Національного банку України)

лютий

- Відкрито Харківський радіотехнічний технікум

15 червня

- Відкрито Харківську дитячу художню школу ім. І.Рєпіна

1 жовтня

- На базі 33-ї Гвардійської танкової бригади створено Харківське Гвардійське танкове командне училище (нині Гвардійський орден Червоної Зірки факультет військової підготовки ім. Верховної Ради України Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»)

листопад

- Засновано харківську спортивну школу молоді (нині школа вищої спортивної майстерності)

1949**70 років тому**

- Засновано Харківський трактороскладальний завод (нині Харківський завод самохідних шасі)
- У Харкові на вул. Академіка Павлова споруджено Конюшений міст

- 31 січня* – Створено харківську обласну організацію Українського товариства охорони природи
- 1954**   **65 років тому**
- У Харкові відкрито перше телевізійне ательє
  - При Харківському політехнічному інституті створено науково-дослідний та проектно-конструкторський інститут «Молнія» (нині науково-дослідний та проектно-конструкторський інститут «Молнія» Національно-технічного університету «ХПІ»)
  - У центрі Харкова завершено будівництво головної частини житлового «Будинку зі шпилем» у стилі «сталінського ампіру» (за проектом П.І.Арешкіна). Пам'ятка архітектури входить до списку «7 чудес Харкова»
  - На Московському проспекті Харкова споруджено Харківський міст, який з'єднує центр зі східною частиною міста (архітектор А.В.Межеровський)
  - На р. Оскіл, поблизу с. Червоний Оскіл, розпочато будівництво гідровузла і водоймища, що входять до комплексу каналу Сіверський Донець – Донбас
- 5 жовтня* – За рішенням Міжнародного Союзу UNIMA у Харківському ляльковому театрі відкрито виставку ляльок, яка згодом переросла в єдиний в Україні музей ляльок (нині Харківський музей театральних ляльок)
- 1959**   **60 років тому**
- Засновано харківську організацію Спілки журналістів України
  - Розпочалася забудова житлового масиву «Павлове поле» у Харкові
  - Засновано Український НДІ природних газів (УкрНДІгаз)
- 11 квітня* – Засновано науково-виробниче об'єднання з розробки, виробництва й експлуатації автоматичних систем управління ракетно-космічними комплексами (нині ВАТ «Хартрон»)
- 18 липня* – Створено харківський завод «Радіоелементів» – найбільше в СНД підприємство-виробник електричних з'єднань (нині «ВАТ Коннектор»)
- 1964**   **55 років тому**
- Відкрито пам'ятник двічі Герою Соціалістичної Праці В.Юр'єву (скульптор В.Агібалов, архітектор Д.Морозов)

- Відкрито широкоформатний кінотеатр «Київ»
- Закінчено будівництво Печенізького водосховища (розпочато у 1958). Довжина водоймища – 70 км, ширина – 3 км, корисна віддача води становить 341 млн. м³

6 жовтня – Зміївський район, с. Соколове. Урочисто відкрито обеліск на честь бойової співдружності радянських і чехословацьких воїнів

1969   **50 років тому**

січень – Вийшов з друку перший номер газети «Вечірній Харків»

3 серпня – м. Чугуїв. Відкрито художньо-меморіальний музей І.Репіна

25 грудня – Відкрито Центральний державний архів науково-технічної документації Української РСР (нині Центральний державний науково-технічний архів України)

1974   **45 років тому**

– Споруджено новий клінічний комплекс Українського НДІ охорони здоров'я дітей та підлітків, заснованого як Інститут охорони материнства та дитинства (1922)

– Створено Харківську обласну організацію Всеукраїнської спілки автомобілістів

9 квітня – Відбулася перша вистава у новій будівлі цирку, збудованій у західній частині Червоношкільної (нині Гімназійна) набережної

1979   **40 років тому**

– Розпочато будівництво Олексіївського житлового масиву (архітектори М.І.Авраменко, Т.А.Морева, В.А.Можейко)

– Споруджено Будинок політпросвіти (нині Харківський регіональний інститут державного управління НАДУ)

1984   **35 років тому**

11 серпня – Введено в експлуатацію першу ділянку другої лінії Харківського метрополітену

1989   **30 років тому**

– Харків'яни С.Бершов та В.Пастух у складі союзної команди підкорили пік Гімалайського велетня – гору Канченджанга (8586 метрів). На чотирьох її піках вони залишили значки з гербом Харкова

- Відкрито пивзавод «Рогань» (нині ВАТ «Пивзавод Рогань»)
- Створено Харківське обласне товариство захисту прав споживачів
- Засновано творчу спілку акторів, музикантів, художників і фотографів (нині Центр сучасного мистецтва «Нова сцена»)

квітень – У Фізико-технічному інституті АН УРСР та НВО «Монокристалреактив» під час проведення експериментів зареєстровано продукти розпаду, що свідчать про ядерний синтез, здійснений у звичайних умовах

11 квітня – Створено Харківську оперативно-рятувальну службу

9 вересня – Укладено Угоду про співпрацю і побратимство з американським м. Цинциннаті

7 листопада – ВО «Харківський завод електроапаратури» спільно із західнонімецькою фірмою ІПС випустив першу партію персональних комп'ютерів

1994 25 років тому

- З ініціативи голови Харківської облдержадміністрації Є.Кушнар'ова створено Фонд підтримки молодих талантів
- Засновано благодійне товариство «Ротарі клуб Харків»
- Відновлено видання газети «Харьковские епархиальные ведомости» (засновано в 1867)
- Введено в експлуатацію перші свердловини Юліївського нафтогазоконденсатного родовища
- Створено Харківську обласну Асоціацію громадських організацій інвалідів та ветеранів війни
- Створено Харківське обласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України
- Вовчанський район. Створено ботанічний заказник загальнодержавного значення

19 жовтня – Засновано українсько-болгарське товариство «Пірана» (виробництво парфумерної продукції та косметичних засобів)

1999 20 років тому

- Відкрито науково-просвітній Музей сексуальних культур світу

- Засновано Харківський обласний інформаційно-аналітичний центр медичної статистики (ХОІАМС)
- У Харкові на майдані Свободи, 4 відкрито пам'ятник студбатівцям – студентам ХДУ (скульптори Д.Дадашев, Л.Жуковська, Д.Сова; архітектори А.Антропов, В.Лівшиць, В.Новгородов, В.Осипов)
- 1 січня* – Засновано газопромислове управління «Харківгазвидобування» – філія дочірньої компанії «Укргазвидобування» національної АК «Нафтогаз України»
- 10 березня* – Створено «Харківський інститут соціальних досліджень»
- травень* – Відбувся I Міжнародний конкурс виконавців, присвячений українському співакові І.Алчевському
- 9 вересня* – Засновано компанію «Слобожанський миловар»
- 23 вересня* – З аеродрому Харківського авіапідприємства піднявся в небо перший серійний літак незалежної України АН-140
- 8 жовтня* – У Харкові на розі вул. Пушкінської та Петровського (нині Я.Мудрого) відкрито пам'ятник Ярославу Мудрому (скульптори О.Шауліс, О.Демченко, В.Семенюк; архітектори В.Лівшиць, А.Антропов)
- листопад* – Створено Харківське обласне товариство азербайджано-української дружби «Достлуг»
- 2004**   **15 років тому**
  - Відкрито Палац студентів Національної юридичної академії (архітектор Ю.М.Шкодовський)
  - У Харкові на території Свято-Покровського монастиря освячено Церковно-історичний музей церковної історії Слобідської України
  - У Харкові відкрито завод з виробництва будівельних матеріалів «Бетонікс»
  - Засновано почесну відзнаку Харківської обласної ради «Слобожанська слава»
- квітень* – Балаклійський район, с. Веселе. Відкрито пам'ятник державному і громадському діячу О.С.Масельському
- 15 квітня* – На Алеї слави 2-го міського цвинтаря відкрито пам'ятник Герою України Л.М.Малій (скульптор О.Рідний)

- 15 травня* – м. Лозова. Відкрито українсько-російське підприємство «Лозівський комбайновий завод»
- 20 серпня* – Біля будинку облдержадміністрації відкрито пам'ятник першому харківському губернатору Є.О.Щербініну (скульптор А.Іванова)
- 22 серпня* – м. Харків нагороджено Почесним Прапором Ради Європи
- На розі проспектів Правди (нині Незалежності) і Леніна (нині Науки) відкрито монумент «Засновникам Харкова на честь 350-річчя міста» (скульптор З.Церетелі)
- 1 вересня* – м. Куп'янськ. Відкрито перший в Україні пам'ятник медичній сестрі (скульптор І.Коваленко)
- 6 вересня* – Указом Президента України на території Зміївського та Первомайського районів створено Національний природний парк «Гомільшанські ліси»
- 23 вересня* – Підписано Угоду про встановлення дружніх стосунків між м. Харків і м. Цзінань (КНР)
- 2009**   **10 років тому**
- Вчені Харківського фізико-технічного інституту представили перші в історії науки знімки атома
- У Харкові відкрито дельфінарій «Немо»
- Відкрито Харківський морський музей
- Започатковано кінофестиваль «Харківський бузок»
- Краснокутський район, с. Городне. Відбувся перший етнофестиваль «Співочі тераси»
- 9 жовтня* – У Харкові на території 14-ї міської офтальмологічної лікарні відкрито пам'ятник вченому-офтальмологу Л.Л.Гіршману (скульптор А.Демченко, архітектор В.Лівшиц)

ЗНАМЕННІ ТА ПАМ'ЯТНІ ДАТИ ХАРКІВЩИНИ

НА 2019 РІК

- 1 січня*
- 75 років від дня народження **Віктора Тихоновича Ендебері** (1944–2001), українського прозаїка, гумориста, сатирика
  - 70 років від дня народження **Миколи Ілліча Тітова** (1949), правознавця, державного та громадського діяча, почесного громадянина Харківської області (2012)
- 2 січня*
- 140 років від дня народження **Василя Петровича Ступницького** (1879–1945), українського етнографа, диригента, композитора
- 9 січня*
- 155 років від дня народження **Володимира Андрійовича Стеклова** (1864–1926), російського математика, механіка, педагога, голови Харківського математичного товариства (1902–1906)
  - 115 років від дня народження **Федора Федоровича Богданова** (1904–1981), українського композитора, диригента
  - 115 років від дня народження **Петра Юхимовича Шпари** (1904–1989), українського архітектора, педагога, головного архітектора Харкова (1955–1965)
- 10 січня*
- 105 років від дня народження **Всеволода Георгійовича Новікова** (1914–1983), українського вченого в галузі економіки й організації промислового виробництва, педагога, ректора Харківського інституту радіоелектроніки (1966–1983)
  - 90 років від дня народження **Олександра Сергійовича Барсегіяна** (1929–2011), українського режисера, головного режисера (з 1975) та режисера-директора Харківського академічного російського драматичного театру ім. О.Пушкіна (1983–2011), почесного громадянина м. Харків (2006)
- 11 січня*
- 115 років від дня народження **Олександра Яковича Усикова** (1904–1995), українського радіофізика, директора Інституту радіофізики та електроніки АН УРСР (1955–1973)
  - 95 років від дня народження **Миколи Никифоровича Загоруйка** (1924–2003), військовика, Повного кавалера ордена Слави (1944, 1945 – двічі), уродженця с. Петропавлівка Куп'янського району

- 12 січня* – 125 років від дня народження **Василя Михайловича Блакитного** (Еллан–Блакитний) (1894–1925), українського поета, журналіста, громадського та політичного діяча
- 13 січня* – 100 років від дня народження **Любові Трохимівни Малої** (1919–2003), вченої, лікаря-кардіолога, засновника і директора Інституту терапії АМН України (1981–2003), Героя Соціалістичної Праці (1979), Героя України (1999), почесного громадянина м. Харків (1999)
- 15 січня* – 100 років від дня народження **Афанасія Федоровича Луньова** (1919–2004), українського історика, музеєзнавця, мистецтвознавця, педагога, організатора і засновника Пархомівського історико-художнього музею (Краснокутський район) (1953)
- 17 січня* – 175 років від дня народження **Едуарда Едуардовича Бергенгейма** (1844–1893), промисловця, засновника Харківського керамічного заводу
- 75 років від дня народження **Лідії Григорівни Доценко** (1944), української поетеси
- 19 січня* – 125 років від дня народження **Марка Степановича Терещенка** (1894–1982), українського актора, режисера, педагога
- 85 років від дня народження **Миколи Івановича Хвисяюка** (1934), українського ортопеда-травматолога, педагога, ректора Харківської медичної академії післядипломної освіти (1977–2004), почесного громадянина Харківської області (2012)
- 20 січня* – 95 років від дня народження **Зіновія Ісаковича Циріка** (1924–2011), українського шахіста, тренера, спортивного журналіста
- 85 років від дня народження **Юрія Володимировича Александрова** (1934–2016), українського астронома, педагога
- 27 січня* – 115 років від дня народження **Олександра Михайловича Довгала** (1904–1961), українського графіка, живописця
- 90 років від дня народження **Аполлона Максимовича Білоуса** (1929–1999), українського кріобіолога, одного з ініціаторів та організаторів загальної науково-технічної програми з проблем кріобіології

- 29 січня* – 70 років від дня народження **Володимира Михайловича Птушкіна** (1949), українського піаніста, композитора, педагога
- 3 лютого* – 105 років від дня народження **Віктора Петровича Боришенка** (1914–1996), українського співака, соліста Харківського театру опери та балету (1933–1934) та Харківського театру музичної комедії (1934–1935)
- 6 лютого* – 115 років від дня народження **Володимира Миколайовича Петі** (1904–1942), архітектора
- 9 лютого* – 175 років від дня народження **Анатолія Федоровича Коні** (1844–1927), російського юриста, педагога, громадського діяча
- 70 років від дня народження **Петра Джерелянського** (справжнє Юрій Петрович Величко) (1949), українського театрознавця, публіциста, поета
- 60 років від дня народження **Ігоря Володимировича Батракова** (1959), спортсмена, засновника школи рукопашного та ножового бою
- 10 лютого* – 140 років від дня народження **Євгена Андрійовича Агафонова** (1879–1955), українського художника, ілюстратора
- 16 лютого* – 95 років від дня народження **Олексія Леонтійовича Пшеничка** (1924–1945), військовика, Героя Радянського Союзу (1945)
- 17 лютого* – 70 років від дня народження **Олени Вікторівни Романенко** (1949), української співачки, педагога, солістки Харківського національного академічного театру опери та балету ім. М.Лисенка (з 1972)
- 18 лютого* – 210 років від дня народження **Єгора Петровича Ковалевського** (1809–1868), російського письменника, мандрівника, громадського діяча, уродженця Богодухівського повіту Харківської губернії
- 90 років від дня народження **Віктора Федоровича Зеленського** (1929), українського фізика, енергетика
- 80 років від дня народження **Анатолія Михайловича Мірошниченка** (1939), поета, есеїста, перекладача

- 20 лютого – 140 років від дня народження **Василя Яковича Юр'єва** (1879–1962), українського селекціонера-рослинника, директора Українського НДІ рослинництва, селекції і генетики (1956–1962), двічі Героя Соціалістичної Праці (1954, 1959)
- 130 років від дня народження **Всеволода Григоровича Аверіна** (1889–1946), українського художника, графіка
- 21 лютого – 165 років від дня народження **Тимофія Івановича Буткевича** (1854–1925), протоієрея, богослова, публіциста, професора Харківського університету, автора книги «Историко-статистическое описание Харьковского кафедрального Успенского собора»
- 85 років від дня народження **Івана Івановича Коржа** (1934), українського поета, перекладача
- 23 лютого – 110 років від дня народження **Миколи Іполитовича Шпака** (справжнє Шпаківський) (1909–1942), українського поета
- 24 лютого – 85 років від дня народження **Юрія Михайловича Мацевитого** (1934), вченого-теплофізика, директора Інституту проблем машинобудування ім. А.Підгорного НАН України (1996–2016), почесного громадянина м. Харків (2015)
- 3 березня – 100 років від дня народження **Олексія Васильовича Погорєлова** (1919–2002), українського математика, почесного громадянина м. Харків (2001)
- 5 березня – 105 років від дня народження **Володимира Григоровича Сергєєва** (1914–2009), українського вченого в галузі радіотехніки, електроніки й автоматики, конструктора, двічі Героя Соціалістичної Праці (1961, 1976), почесного громадянина м. Харків (1999)
- 6 березня – 90 років від дня народження **Броніслава Валерійовича Кареліна** (1929–2011), військовика, почесного громадянина м. Богодухів (1998)
- 85 років від дня народження **Зиновія Михайловича Вальшонка** (1934), поета, прозаїка
- 7 березня – 130 років від дня народження **Василя Степановича Зборовця** (1889–1944), українського літературознавця, мовознавця

- 120 років від дня народження **Аркадія Панасовича Любченка** (1899–1945), українського прозаїка, драматурга
- 13 березня* – 135 років від дня народження **Олексія Никаноровича Соколовського** (1884–1959), українського агронома-грунтознавця, директора Харківського сільськогосподарського інституту (1944–1959)
- 14 березня* – 85 років від дня народження **Віктора Георгійовича Воронова** (1934–1999), вченого-кібернетика, засновника наукової школи з теплоенергетичних процесів
- 17 березня* – 90 років від дня народження **Вукола Вуколовича Лопатіна** (1929–2010), українського поета
- 18 березня* – 60 років від дня народження **Катерини Вікторівни Астахової** (1959), українського історика, педагога, ректора Харківського гуманітарного університету «НУА»
- 21 березня* – 85 років від дня народження **Ігоря Михайловича Рибак** (1934–2005), українського спортсмена, важкоатлета, олімпійського чемпіона (1956)
- 22 березня* – 125 років від дня народження **Василя Дмитровича Єрмілова** (1894–1968), українського художника, живописця, графіка, монументаліста
  - 65 років від дня народження **Миколи Олександровича Ключки** (1954–2017), організатора виробництва в галузі сільського господарства, почесного громадянина Харківської області (2014), почесного громадянина Сахновщинського району (2012)
- 25 березня* – 180 років від дня народження **Леонарда Леопольдовича Гіршмана** (1839–1921), лікаря-офтальмолога, педагога, почесного громадянина м. Харків (1914)
- 30 березня* – 125 років від дня народження **Миколи Павловича Барабашова** (1894–1971), українського радянського астронома, директора Харківської астрономічної обсерваторії (1930–1971), Героя Соціалістичної Праці (1969)
- 31 березня* – 150 років від дня народження **Миколи Сергійовича Бокаріуса** (1869–1931), українського судового медика, криміналіста, одного із засновників радянської судової медицини, організатора першого в Україні Харківського НДІ судової експертизи (1923)

- 1 квітня*
- 105 років від дня народження **Тамари Яківни Веске** (1914–2005), української співачки, педагога, музичної діячки
  - 105 років від дня народження **Миколи Григоровича Бурлака** (1914–2008), українського громадсько-політичного діяча, Героя Соціалістичної Праці (1971), почесного громадянина м. Богодухів (1996) та Богодухівського району (2013, посмертно)
  - 75 років від дня народження **Володимира Всеволодовича Крайнєва** (1944–2011), російського піаніста, педагога, музичного та громадського діяча, організатора Міжнародного конкурсу юних піаністів (Харків, 1992), почесного громадянина м. Харків (2004)
- 3 квітня*
- 80 років від дня народження **Віктора Антоновича Садовничого** (1939), вченого-математика, почесного громадянина Харківської області (2010), уродженця смт Краснопавлівка Лозівського району
- 6 квітня*
- 130 років від дня народження **Івана Опанасовича Соколянського** (1889–1960), вченого-дефектолога
- 12 квітня*
- 70 років від дня народження **Анатолія Антоновича Перерви** (1949–2018), українського поета, журналіста
- 13 квітня*
- 90 років від дня народження **Владислава Петровича Мисниченка** (1929), українського партійного діяча, почесного громадянина Харківської області (2006)
- 14 квітня*
- 100 років від дня народження **Тамари Олександрівни Дроздової** (1919–1980), живописця, графіка
- 16 квітня*
- 105 років від дня народження **Микити Васильовича Гомоненка** (1914–1941), військовика, Героя Радянського Союзу (1942), уродженця с. Бригадирівка Ізюмського району
- 18 квітня*
- 165 років від дня народження **Миколи Федоровича Сумцова** (1854–1922), українського вченого, літературознавця, бібліографа, публіциста, фольклориста, етнографа, громадського діяча
- 21 квітня*
- 95 років від дня народження **Євгена Івановича Червонюка** (1924–1982), українського співака, педагога, артиста Харківського театру опери та балету ім. М.Лисенка (1952–1977)
- 22 квітня*
- 95 років від дня народження **Анатолія Леонідовича Наседкіна** (1924–1994), українського живописця і графіка

- 23 квітня – 95 років від дня народження **Олексія Олександровича Коржа** (1924–2010), українського ортопеда-травматолога, директора Харківського НДІ травматології, ортопедії та протезування ім. М.Ситенка (1965–1996)
- 26 квітня – 190 років від дня народження **Григорія Петровича Данилевського** (1829–1890), письменника, публіциста, історика, етнографа
- 135 років від дня народження **Вадима Георгійовича Меллера** (1884–1962), українського художника театру, головного художника Харківського українського драматичного театру ім. Т.Шевченка (1922–1946)
- 110 років від дня народження **Лева Самойловича Палатника** (1909–1994), українського фізика, педагога
- 27 квітня – 75 років від дня народження **Костянтина Костянтиновича Шердиця** (1944), поета, громадського діяча, почесного громадянина м. Харків (2016)
- 29 квітня – 130 років від дня народження **Володимира Андрійовича Доленка** (1889–1971), українського політичного та громадського діяча, подвижника українства
- 1 травня – 100 років від дня народження **Бориса Єлисейовича Гуда** (1914–2011), українського педагога, директора Харківського педагогічного училища (1959–1975)
- 2 травня – 125 років від дня народження **Олександра Ілліча Черкеса** (1894–1974), українського фармаколога, токсиколога
- 110 років від дня народження **Федора Кузьмича Андрушенка** (1909–1982), електрохіміка, засновника та керівника наукової школи технічної електрохімії у Харківському політехнічному інституті
- 3 травня – 80 років від дня народження **Валерія Федоровича Замєсова** (1939–2011), українського поета, прозаїка
- 5 травня – 110 років від дня народження **Леоніда Ароновича Юхвіда** (1909–1968), українського прозаїка, драматурга
- 7 травня – 100 років від дня народження **Бориса Абрамовича Слуцького** (1919–1986), поета
- 8 травня – 100 років від дня народження **Василя Максимовича Амоненка** (1919–1985), фізика-експериментатора, педагога

- 9 травня* – 90 років від дня народження **Бориса Петровича Гур'єва** (1929–1991), українського селекціонера, педагога, директора Українського НДІ рослинництва, селекції і генетики ім. В.Юр'єва (1973–1991)
- 12 травня* – 60 років від дня народження **Володимира Андрійовича Шумілка** (1959), громадського і політичного діяча, міського голови Харкова (2002–2006), почесного громадянина м. Харків (2011)
- 14 травня* – 140 років від дня народження **Опанаса Миколайовича Матюшенка** (1879–1907), одного з керівників повстання на броненосці «Потьомкін», уродженця с. Дергачі Харківської губернії
- 15 травня* – 90 років від дня народження **Юрія Івановича Стадниченка** (1929–2009), українського поета, перекладача, публіциста
- 17 травня* – 115 років від дня народження **Михайла Полієвктовича Верхацького** (1904–1973), українського режисера, театрознавця, педагога, режисера театру «Березіль» (1926–1934)
- 20 травня* – 110 років від дня народження **Семена Михайловича Шаховського** (1909–1984), українського літературознавця
- 27 травня* – 120 років від дня народження **Костянтина Федоровича Челпана** (1899–1938), українського інженера-механіка, конструктора танкових двигунів
- 100 років від дня народження **Миколи Олександровича Коржа** (1919–2011), українського інженера-енергетика, краєзнавця, громадського діяча, почесного громадянина Харківської області (2010)
- 28 травня* – 60 років від дня народження **Віктора Георгійовича Суботіна** (1959), українського економіста, інженера-механіка, генерального директора ВАТ «Турбоатом» (з 2007), почесного громадянина м. Харків (2013) та Харківської області (2017)
- 4 червня* – 110 років від дня народження **Олександра Єлисейовича Ільченка** (1909–1994), українського прозаїка, драматурга, сценариста, журналіста
- 8 червня* – 100 років від дня народження **Андрія Павловича Бездітка** (1919–2000), українського громадського діяча, почесного громадянина м. Харків (1999)

- 95 років від дня народження **Зінаїди Сергіївни Голубєвої** (1924–2011), українського літературознавця, критика
- 10 червня*
  - 70 років від дня народження **Ніни Семенівни Вербук** (1949), українського графіка, живописця
- 13 червня*
  - 85 років від дня народження **Віталія Сергійовича Губаренка** (1934–2000), українського композитора, педагога
  - 85 років від дня народження **Якова Ейновича Айзенберга** (1934–2004), українського вченого, конструктора ракетно-космічної техніки
- 14 червня*
  - 95 років від дня народження **Реї Олександрівни Колосової** (1924–2008), української артистки, педагога, актриси Харківського драматичного театру ім. Т.Шевченка (1949–1985)
  - 90 років від дня народження **Бориса Дмитровича Силасва** (1929–2005), українського прозаїка, сценариста
- 15 червня*
  - 100 років від дня народження **Миколи Терентійовича Шаповала** (1919–1982), українського радянського поета, прозаїка
  - 90 років від дня народження **Іллі Івановича Залюбовського** (1929–2013), українського вченого в галузі ядерної фізики, педагога, почесного громадянина м. Харків (2006)
- 16 червня*
  - 130 років від дня народження **Віктора Мойсейовича Когана-Ясного** (1889–1958), терапевта-ендокринолога, організатора терапевтичної служби м. Харків
- 22 червня*
  - 100 років від дня народження **Івана Климентійовича Рибалки** (1919–2001), українського історика
  - 95 років від дня народження **Олександра Олексійовича Кириліна** (1924–1998), військовика, Повного кавалера ордена Слави (1944 – двічі, 1945), уродженця с. Рубіжне Вовчанського району
- 23 червня*
  - 115 років від дня народження **Олександра Марковича Грінченка** (1904–1998), українського ґрунтознавця, ректора Харківського сільськогосподарського інституту (1959–1969)
- 25 червня*
  - 90 років від дня народження **Анатолія Яковича Циганенка** (1929–2012), українського мікробіолога, ректора Харківського державного медичного університету (1986–2005)

- 27 червня – 70 років від дня народження **Олександра Леонідовича Сидоренка** (1949), педагога, громадського діяча, директора Харківського регіонального центру оцінювання якості освіти (з 2007), почесного громадянина Харківської області (2015)
- 1 липня – 75 років від дня народження **Геннадія Кириловича Вороновського** (1944–2010), українського енергетика, голови правління «Харківська ТЕЦ-5» (з 1991), Героя України (2007)
- 2 липня – 110 років від дня народження **Сергія Олександровича Борзенка** (1909–1972), українського і російського письменника, журналіста, Героя Радянського Союзу (1943)
- 3 липня – 115 років від дня народження **Арона Михайловича Утєвського** (1904–1988), українського вченого-біохіміка
- 5 липня – 105 років від дня народження **Василя Артемовича Колесника** (1914–1996), військового льотчика, Героя Радянського Союзу (1943), уродженця с. Петрівка Красноградського району
- 7 липня – 145 років від дня народження **Івана Йовича Кучугури-Кучеренка** (1874–1937), кобзаря, уродженця с. Мурафа Харківської області
- 55 років від дня народження **Тетяни Федорівни Шамрай** (1964–1988), української поетеси
- 10 липня – 120 років від дня народження **Миколи Миколайовича Бокаріуса** (1899–1966), судового медика, криміналіста, директора Харківського НДІ судових експертиз ім. М.С.Бокаріуса (1931–1946)
- 14 липня – 185 років від дня народження **Миколи Олександровича Корфа** (1834–1883), просвітителя, педагога, публіциста, громадського діяча
- 18 липня – 100 років з дня смерті **Микола Федорович фон Дітмара** (1865–1919), українського підприємця, громадського і політичного діяча
- 22 липня – 110 років від дня народження **Михайла Андрійовича Живолупа** (1909–1991), військовика, Героя Радянського Союзу (1943), уродженця с. Ківшарівка Куп'янського району
- 60 років від дня народження **Олени Едуардівни Коваленко** (1959), українського вченого в галузі інженерної педагогіки, ректора Української інженерно-педагогічної академії (з 2002)

- 24 липня – 90 років від дня народження **Андрія Дмитровича Дубініна** (1929–1999), оперного співака, педагога, соліста Харківського театру опери та балету ім. М.Лисенка (1960–1992)
- 26 липня – 135 років від дня народження **Степана Васильовича Гризодубова** (1884–1965), авіаконструктора, винахідника, популяризатора авіації
- 29 липня – 65 років від дня народження **Володимира Петровича Науменка** (1954), українського поета, журналіста, літературознавця
- 31 липня – 100 років від дня народження **Миколи Леонідовича Рябініна** (1919–1992), українського скульптора
- 2 серпня – 95 років від дня народження **Олександра Анатолійовича Хмельницького** (1924–1998), українського художника монументально-декоративного мистецтва, живописця
- 3 серпня – 85 років від дня народження **Анатолія Євгеновича Спесівцева** (1934–2017), українського спортсмена, альпініста, тренера
- 50 років від дня народження **Наталії Іванівни Маслової** (1969), української поетеси, літературознавця
- 5 серпня – 175 років від дня народження **Іллі Юхимовича Рєпіна** (1844–1930), російського живописця, уродженця м. Чугуїв
- 8 серпня – 100 років від дня народження **Бориса Ієремієвича Веркіна** (1919–1990), українського фізика, директора Харківського фізико-технічного інституту низьких температур (1960–1988)
- 9 серпня – 70 років від дня народження **Тетяни Дмитрівни Таукешевої** (1949), українського економіста, президента Всеукраїнської громадської організації «Асоціація фінансистів України» (з 1996), почесного громадянина м. Харків (2010)
- 12 серпня – 80 років від дня народження **Віктора Миколайовича Ігуменцева** (1939–2018), українського графіка, живописця, педагога
- 14 серпня – 130 років від дня народження **Іллі Володимировича Добржинця** (1889–1960), українського скрипаля, педагога
- 120 років від дня народження **Бориса Олексійовича Носкова** (1899–1970), інженера-металурга, винахідника нового сплаву для виготовлення танка Т-34

– 100 років від дня народження **Іни Митрофанівни Христенко** (1919–2001), української дитячої письменниці, поетеси, прозаїка

– 35 років від дня народження **Максима Олександровича Веракси** (1984), українського плавця, паралімпійського чемпіона (2008, 2012, 2016), почесного громадянина м. Харків (2017)

16 серпня

– 140 років від дня народження **Олександра Івановича Мещанінова** (1879–1965), українського хірурга, медика, керівника підпільної медичної організації під час німецької окупації Харкова у 1941–1943 рр.

18 серпня

– 95 років від дня народження **Іллі Самойловича Польського** (1924–2001), українського композитора, музикознавця, фольклориста

19 серпня

– 105 років від дня народження **Митрофана Петровича Ноги** (1914–1986), військовика, Героя Радянського Союзу (1939), уродженця с. Ключеводське Нововодолазького району

– 100 років від дня народження **Михайла Валентиновича Кульчицького** (1919–1943), поета

– 65 років від дня народження **Володимира Михайловича Золотарьова** (1954), промисловця, генерального директора ПуАТ «Завод Південькабель» (з 1995), почесного громадянина м. Харків (2014)

22 серпня

– 60 років від дня народження **Станіслава Олександровича Мінакова** (1959), українського поета, прозаїка, есеїста, публіциста, перекладача

23 серпня

– 115 років від дня народження **Бориса Хомича Тягна** (1904–1964), українського актора, театрального діяча, режисера театру «Березіль» (1922–1929)

– 115 років від дня народження **Всеволода Петровича Рибальченка** (1904–1988), українського композитора, педагога

– 45 років від дня народження **Сергія Вікторовича Жадана** (1974), українського прозаїка, поета, есеїста, перекладача

24 серпня

– 70 років від дня народження **Юрія Борисовича Алжнєва** (1949), композитора, диригента, педагога

- 27 серпня* – 125 років від дня народження **Івана Івановича Іванова** (1894–1968), українського графіка, художника монументально-декоративного мистецтва
- 28 серпня* – 115 років від дня народження **Олексія Сергійовича Желтова** (1904–1991), військовика, Героя Радянського Союзу (1978), уродженця м. Харків
- 29 серпня* – 80 років від дня народження **Олександра Андрійовича Жданова** (1939), фахівця у галузі механіки, генерального директора Харківського ВО «ФЕД» (з 1987), Героя України (2004), почесного громадянина м. Харків (2008)
- 30 серпня* – 95 років від дня народження **Миколи Павловича Работягова** (1924–2004), українського живописця, графіка, мистецтвознавця, директора Харківського художнього музею (1960–1987)
- 70 років від дня народження **Олександра Олександровича Колеснікова** (1949), українського інженера, державного діяча, почесного громадянина Харківської області (2013)
- 30 років від дня народження **Богдана Вікторовича Бондаренка** (1989), українського легкоатлета, бронзового призера Олімпійський ігор (2016), почесного громадянина Харківської області (2016)
- 3 вересня* – 70 років від дня народження **Ірини Миколаївни Полякової** (справжнє Глебова) (1949), поетеси, прозаїка
- 4 вересня* – 70 років від дня народження **Григорія Михайловича Суркіса** (1949), українського підприємця, політика, почесного громадянина Харківської області (2008)
- 6 вересня* – 190 років від дня народження **Миколи Петровича Балліна** (1829–1904), громадського діяча, видавця, засновника першого споживчого товариства у Харкові (1866)
- 8 вересня* – 85 років від дня народження **Григорія Прокоповича Мацегори** (1934), українського живописця
- 80 років від дня народження **Володимира Івановича Лупальцова** (1939), українського хірурга, педагога, почесного громадянина м. Харків (2016)
- 70 років від дня народження **Олександра Григоровича Русанова** (1949), українського юриста, громадського діяча, почесного громадянина Харківської області (2012)

- 10 вересня* – 125 років від дня народження **Олександра Петровича Довженка** (1894–1956), українського радянського прозаїка, сценариста, кінорежисера. Жив і працював у Харкові (1923–1926)
- 11 вересня* – 155 років від дня народження **Павла Арсеновича Грабовського** (1864–1902), українського поета, публіциста, перекладача, вихованця Харківської духовної семінарії (1879–1882)
- 12 вересня* – 50 років від дня народження **Андрія Федоровича Парамонова** (1969), українського краєзнавця, журналіста, засновника та директора Харківського приватного музею міської садиби
- 14 вересня* – 90 років від дня народження **Олега Васильовича Даниленка** (1929), спортсмена, тренера з легкої атлетики (поліатлон)
- 16 вересня* – 60 років від дня народження **Михайла Михайловича Красикова** (1959), українського поета, фольклориста, етнографа, літературознавця, краєзнавця
- 18 вересня* – 260 років від дня народження **Івана Степановича Рижського** (1759–1811), філолога, першого ректора Харківського університету (1805–1811)
- 23 вересня* – 90 років від дня народження **Григорія Никифоровича Цицалюка** (1929–1995), українського композитора, педагога
- 25 вересня* – 95 років від дня народження **Сергія Михайловича Остащенка** (1924–2012), військовика, педагога, голови Харківського обласного комітету ветеранів війни (з 1995), Героя Радянського Союзу (1943), почесного громадянина м. Харків (2003) та Харківської області (2007)
- 80 років від дня народження **Юрія Трохимовича Костенка** (1939–1999), вченого в галузі технічної кібернетики, педагога, ректора Харківського політехнічного інституту (1990–1999)
- 65 років від дня народження **Григорія Ізраїльовича Ганзбурга** (1954), українського композитора, музикознавця, наукового керівника Міжнародного фестивалю «Харківські асамблеї» (1992–2002)
- 26 вересня* – 110 років від дня народження **Михайла Олександровича Шапошникова** (1909–1989), живописця, графіка, художника театру, директора Харківського художньо-промислового інституту (1948–1972)

- 80 років від дня народження **Ігоря Івановича Вировця** (1939), громадського та політичного діяча, почесного громадянина м. Харків (2016)
- 28 вересня – 115 років від дня народження **Мойсея Залмановича Фрадкіна** (1904–1974), українського графіка, педагога
- 30 вересня – 125 років від дня народження **Рафаїла Мойсейовича Брусиловського** (1894–1971), письменника
- 2 жовтня – 60 років від дня народження **Євгена Олександровича Сухарева** (1959), українського поета
- 3 жовтня – 120 років від дня народження **Костянтина Олексійовича Гордієнка** (1899–1993), прозаїка, публіциста
- 5 жовтня – 110 років від дня народження **Ізраїля Мойсейовича Метгера** (1909–1996), письменника, сценариста, уродженця м. Харків
- 7 жовтня – 115 років від дня народження **Бориса Демидовича Шевченка** (1904–1944), військовика, Героя Радянського Союзу (1944), уродженця с. Андріївка Балаклійського району
- 10 жовтня – 95 років від дня народження **Павла Івановича Силки** (1924–2007), українського письменника
- 12 жовтня – 95 років від дня народження **Олександра Івановича Свечкарьова** (1924–2001), українського правознавця, педагога, Героя Радянського Союзу (1944)
- 14 жовтня – 80 років від дня народження **Івана Степановича Маслова** (1939–2015), прозаїка, літературознавця, публіциста
- 16 жовтня – 120 років від дня народження **Соломона Овсійовича Файнтуха** (1899–1985), українського композитора, диригента, педагога
- 100 років від дня народження **Миколи Микитовича Безхутрого** (1919–1995), українського мистецтвознавця, письменника
- 17 жовтня – 105 років від дня народження **Андрія Трохимовича Лаптія** (1914–1999), українського кінооператора
- 80 років від дня народження **Костянтина Леонідовича Бромберга** (1939), режисера, уродженця м. Харків
- 19 жовтня – 165 років від дня народження **Сергія Івановича Васильківського** (1854–1917), українського живописця, уродженця м. Ізюм

- 20 жовтня – 95 років від дня народження **Володимира Івановича Шаповала** (1924–2001), українського уролога, організатора охорони здоров'я, засновника Харківського обласного урологічного центру (1967)
- 23 жовтня – 105 років від дня народження **Олександра Антоновича Антонова** (1914–1997), військовика, Героя Радянського Союзу (1945), уродженця с. Середній Бурлук Великобурлуцького району
- 100 років від дня народження **Дмитра Андрійовича Ушакова** (1919–2011), військовика, історика, філолога, педагога, директора Центральної наукової бібліотеки ХДУ (1959–1963), Героя Радянського Союзу (1943)
- 24 жовтня – 95 років від дня народження **Дмитра Опанасовича Крячка** (1924–2014), військовика, інженера, голови комітету ветеранів війни (1999–2014), почесного громадянина м. Харків (2011)
- 27 жовтня – 125 років від дня народження **Івана Івановича Падалки** (1894–1938), українського живописця і графіка, засновника харківської графічної школи
- 110 років від дня народження **Дмитра Дмитровича Пономаренка** (1909–1987), українського артиста, актора Харківського українського драматичного театру «Березіль» (1933–1940), Харківського театру музичної комедії (1940–1961)
- 28 жовтня – 70 років від дня народження **Олексія Івановича Аулова** (1949–2014), українського поета
- 29 жовтня – 115 років від дня народження **Олександра Олександровича Морозова** (1904–1979), конструктора бронетанкової техніки, двічі Героя Соціалістичної Праці (1942, 1974)
- 30 жовтня – 70 років від дня народження **Олександра Михайловича Харченка** (1949), українського інженера-будівельника, почесного громадянина м. Харків (2007)
- 31 жовтня – 130 років від дня народження **Івана Миколайовича Шульги** (1889–1956), українського живописця, графіка, педагога
- 1 листопада – 85 років від дня народження **Федора Івановича Костромітіна** (1934–1996), поета, прозаїка

- 2 листопада* – 135 років від дня народження **Олександра Івановича Білецького** (1884–1961), літературознавця, мистецтвознавця, театрального діяча
- 95 років від дня народження **Ігоря Костянтиновича Ковача** (1924–2003), українського композитора, педагога
- 5 листопада* – 105 років від дня народження **Сергія Омеляновича Луцьова** (1909–1978), українського художника, графіка
- 6 листопада* – 235 років від дня народження єпископа **Мелетія** (Михайло Іванович Леонтович) (1784–1840), архієпископа Харківського і Охтирського (1835–1840)
- 7 листопада* – 130 років від дня народження **Дмитра Петровича Гордєєва** (1889–1968), археолога, мистецтвознавця, кавказознавця, педагога
- 65 років від дня народження **Світлани Бурханівни Саїдової** (1954), тренера з синхронного плавання, почесного громадянина Харківської області (2015)
- 9 листопада* – 225 років з дня смерті **Григорія Савича Сковороди** (1722–1794), українського філософа, письменника, педагога
- 100 років від дня народження **Антоніни Іванівни Москаленко** (1919–2015), української артистки, актриси Харківського російського академічного театру ім. О.Пушкіна (з 1941)
- 12 листопада* – 110 років від дня народження **Веніаміна Савелійовича Тольби** (1909–1984), українського диригента, педагога
- 14 листопада* – 155 років від дня народження **Олександра Миколайовича Щукарьова** (1864–1936), фізика, хіміка, винахідника, конструктора, педагога
- 15 листопада* – 70 років від дня народження **Наталії Петрівни Тріпутіної** (1949), українського краєзнавця
- 17 листопада* – 100 років від дня народження **Якова Давидовича Ширмана** (1919–2010), військовика, вченого в галузі радіотехніки та радіофізики, педагога
- 18 листопада* – 95 років від дня народження **Револьда Володимировича Баришикова** (1924–1985), українського живописця і графіка
- 19 листопада* – 160 років від дня народження **Миколи Петровича Трінклера** (1859–1925), хірурга, вченого, педагога

- 20 листопада* – 80 років від дня народження **Валерія Михайловича Івченка** (1939), українського і російського артиста, режисера, актора Харківського українського драматичного театру ім. Т.Шевченка (1961–1973, 1976–1978)
- 21 листопада* – 135 років від дня народження **Петра Петровича Єфименка** (1884–1969), археолога, уродженця м. Харків
- 95 років від дня народження **Ігоря Івановича Корнєйчика** (1924–1974), українського бібліографознавця, педагога
- 85 років від дня народження **Михайла Дем'яновича Борисюка** (1934), військового інженера-електромеханіка, генерального конструктора зі створення бронетанкової техніки та артилерійських систем, начальника КП «Харківське конструкторське бюро з машинобудування ім. О.Морозова» (з 1990), Героя України (2000), почесного громадянина м. Харків (2007)
- 24 листопада* – 95 років від дня народження **Григорія Івановича Євтушенка** (1924), лікаря-гігієніста, директора Харківського НДІ гігієни праці та профзахворювань (1962–1986)
- 25 листопада* – 110 років від дня народження **Олександра Власовича Коваленка** (1909–1987), державного і партійного діяча, двічі Героя Соціалістичної Праці (1948, 1976)
- 105 років від дня народження **Володимира Федоровича Толубка** (1914–1989), військовика, головного маршала артилерії, Героя Соціалістичної Праці (1976), уродженця м. Красноград
- 27 листопада* – 130 років від дня народження **Дмитра Лавріновича Горбенка** (1889–1938), лікаря-фтизіатра, громадського діяча
- 125 років від дня народження **Надії Яківни Фрідьсової** (1894–1982) українського бібліотекознавця, організатора вищої бібліотечної освіти в Україні
- 30 листопада* – 75 років від дня народження **Михайла Федоровича Бондаренка** (1944–2013), фахівця у галузі автоматики, телемеханіки й штучного інтелекту, ректора Харківського державного технічного університету радіоелектроніки (1994–2013), почесного громадянина м. Харків (2012)
- 2 грудня* – 75 років від дня народження **Ігоря Вікторовича Лагози** (1944–1999), українського прозаїка

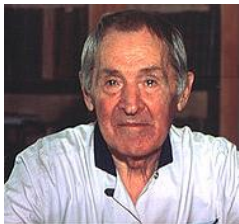
- 5 грудня*
- 115 років від дня народження **Михайла Гордійовича Дерегуса** (1904–1997), українського графіка і живописця, педагога, уродженця с. Веселе Харківського району
  - 60 років від дня народження **Олександра Владиленовича Ярославського** (1959), українського підприємця, мецената, громадського діяча, почесного громадянина Харківської області (2006)
- 6 грудня*
- 90 років від дня народження **Якова Йосиповича Рика** (1929), українського скульптора
- 9 грудня*
- 105 років від дня народження **Івана Андрійовича Коваля** (1914–2007), фахівця у галузі двигунобудування, Героя Соціалістичної Праці (1982)
  - 70 років від дня народження **Олександра Васильовича Бойчука** (1949), українського дизайнера, мистецтвознавця, голови Харківської організації Спілки дизайнерів України (з 1988)
- 12 грудня*
- 155 років від дня народження **Карла Федоровича Вегнера** (1864–1940), ортопеда-травматолога, засновника Медично-механічного інституту у Харкові, його директора (до 1926) (нині Інститут патології хребта та суглобів АМНУ)
  - 135 років від дня народження **Зінаїди Євгенівни Серебрякової** (1884–1967), російського живописця, уродженки с. Нескучне Харківського району
- 14 грудня*
- 125 років від дня народження **Данила Овсійовича Альперна** (1894–1968), українського патофізіолога, завідувача кафедри патофізіології Харківського медичного інституту (1929–1968)
  - 90 років від дня народження **Миколи Олександровича Кисіля** (1929–2011), українського письменника, краєзнавця, почесного громадянина м. Краснокутськ (2011)
- 15 грудня*
- 70 років від дня народження **Івана Андрійовича Мироненка** (1949–2008), українського поета
- 17 грудня*
- 105 років від дня народження **Іни Олександрівни Городецької** (1914–1972), українського живописця, графіка
- 20 грудня*
- 60 років від дня народження **Олексія Анатолійовича Житницького** (1959), письменника, культурного діяча, директора Харківського цирку (з 2001)

- 20 грудня 100 років з дня смерті **Михайла Андрійовича Беркоса** (1861–1919), українського живописця-пейзажиста, педагога
- 21 грудня – 130 років від дня народження **Стефана Андрійовича Таранушенка** (1889–1976), українського мистецтвознавця, педагога, дослідника архітектури Слобідської України
- 125 років від дня народження **Василя Степановича Деркача** (1894–1975), українського мікробіолога, імунолога
- 22 грудня – 130 років від дня народження **Данила Сидоровича Антоновича** (справжнє Будько) (1889–1975), українського артиста, педагога, актора Харківського українського драматичного театру ім. Т.Шевченка (1926–1975)
- 23 грудня – 85 років від дня народження **Наталії Миколаївни Фатєєвої** (1934), російської актриси, уродженки м. Харків, почесного громадянина м. Харків (2011)
- 25 грудня – 70 років від дня народження **Світлани Анатоліївни Алексєєвої** (1949), українського графіка, живописця, педагога
- 29 грудня – 130 років від дня народження **Костянтина Олексійовича Калініна** (1889–1938), авіаконструктора
- 100 років від дня народження **Миколи Семеновича Борисенка** (1919–2008), українського артиста, актора Харківського українського драматичного театру ім. Т.Шевченка (1955–2008)

ЦЬОГО РОКУ ВИПОВНЮЄТЬСЯ

- 1734 – 285 років від дня народження єпископа **Христофора Семеновича Сулими** (1734–1813), першого єпископа Слобідсько-Української та Харківської єпархій
- 1779 – 240 років від дня народження **Олександра Дмитровича Засядька** (1779–1837), українського винахідника-артилериста, генерал-лейтенанта артилерії
- 1814 – 205 років від дня народження **Амвросія Лук'яновича Метлинського** (1814–1873), українського поета, перекладача, етнографа, видавця, педагога
- 1819 – 200 років від дня народження **Владислава Андрійовича Франковського** (1819–1898), лікаря-педіатра, почесного громадянина м. Харків (1892)
- 1829 – 190 років від дня народження **Олександра Карловича Гірша** (1829–?), російського архітектора, архітектора м. Харків (1867–1869)

- 190 років від дня народження **Василя Сергійовича Досєкіна** (1829–1900), фотографа, засновника першої в Харкові фотографії
- 1844* – 175 років від дня народження **Сергія Олександровича Раєвського** (1844 – після 1922), діяча просвітницького руху, члена (1869–1920) та голови (1911–1915) Харківського товариства грамотності
- 175 років від дня народження **Єгора Єгоровича Шрейдера** (1844–1922), українського живописця
- 1849* – 170 років від дня народження **Павла Івановича Ковалевського** (1849–1923), видатного психіатра, психолога, засновника першої в Україні кафедри психіатрії та психологічної лабораторії при Харківському університеті
- 1854* – 165 років від дня народження **Олексія Михайловича Іваницького** (1854–1920), фотохудожника, одного з відомих представників харківської фотографії кінця XIX – початку XX століття
- 1864* – 155 років від дня народження **Віктора Валер'яновича Величка** (1864–1923), українського архітектора
- 155 років від дня народження **Михайла Мелетійовича Плохинського** (1864–1906), українського історика, архівіста, автора праць «З історії Лівобережжя і Слобожанщини». Жив і працював у Харкові (з 1888)
- 1864* – 155 років від дня народження **Володимира Михайловича Покровського** (1864–1924), архітектора, педагога, Харківського єпархіального архітектора (1907–1917)
- 1869* – 150 років від дня народження **Олексія Васильовича Встухова** (1869–1943 або 1946), вченого, етнографа, мовознавця, педагога
- 1879* – 140 років від дня народження **Олександра Івановича Ржепишевського** (1879–1930), архітектора
- 1884* – 135 років від дня народження **Олександра Васильовича Лінецького** (1884–1953), українського архітектора
- 1909* – 110 років від дня народження **Миколи Івановича Бережного** (1909–1977), військовика, Героя Радянського Союзу (1944)

15 січня
100 років від дня народження
Афанасія Федоровича
Луньова

Луньов Афанасій Федорович, український історик, музеєзнавець, мистецтвознавець, педагог, організатор і засновник Пархомівського історико-художнього музею у Краснокутському районі Харківської області.

«Народився О.Ф.Луньов 15 січня 1919 р. у с. Щегольок Суджанського повіту (нині Беловський р-н) Курської губернії... Випускник історичного факультету Харківського державного університету ім. О.М.Горького 1949 р. Хоча історичну освіту ще до війни почав здобувати у Київському університеті.

Вся його педагогічна і культурно-освітня діяльність пов'язана з Харківщиною. З вересня 1945 р. до 1995 р. працював на посаді вчителя історії Пархомівської середньої школи. Педагогічну діяльність поєднував із дослідженням місцевої історії та пам'яток місцевої культури, особливо опікувався проблемами збереження пам'яток минулого Харківщини. В своїй педагогічній діяльності багато сил віддавав естетичному вихованню.

У 1940-х при Пархомівській школі організував гурток «Юний історик», який з початку 50-х рр. ХХ ст. перетворився у мистецький клуб «Райдуга». Організація позакласної роботи з учнями привела до ідеї створення музею. До цієї справи всіляко залучав і своїх вихованців.

Першу музейну експозицію О.Ф.Луньов створив на початку 1950-х рр. Її основу склала особиста колекція творів живопису, графіки, декоративно-ужиткового мистецтва, історико-етнографічних експонатів. З 1955 р. при підтримці художників Харківського відділення Співки художників України, які подарували започаткованому музею у с. Пархомівці колекцію живописних творів, Луньов обрав для подальшого розвитку музею його художню спрямованість. Пархомівський історико-художній музей став одним із перших Народних музеїв художнього напрямку, довгий час професійно діяв на громадських засадах, у 1967 р. йому офіційно було присвоєно статус «Народного», а з 1986 р. йому було надано статус державного (з цього часу функціонує на правах відділу Харківського художнього музею).

Успіх як у організації музею у сільській місцевості, так і подальшого розвитку закладу залежав і від особистості його засновника, його наполегливості та вміння організувати справу на професійній основі. З самого початку організації музею в основу побудови його експозиції був покладений прийнятий в музеєзнавстві науковий принцип систематизації музейних матеріалів, за певними відділами відповідно до хронологічних періодів. Робота музею будувалася на зразок державних.

Уже з кінця 1950-х рр. музей був завжди доступний для огляду екскурсантів. У 1960-ті рр. створений Луньовим музей викликав зацікавленість у широкого громадського загалу і став одним із часто відвідуваних культурно-освітніх закладів Харківщини.

Успіх започаткованої у сільській місцевості справи Луньова залежав від знання проблеми та вміння організувати роботу. Крім пошукової роботи на місці, він звернувся за порадами та допомогою до провідних музеїв СРСР, зокрема, Державного Ермітажу, Музею образотворчих мистецтв ім. О.С.Пушкіна, Російського музею, Спілки художників СРСР та особисто до художників. Це дало змогу отримати як методичні поради в організації такого культурного закладу в Пархомівці, так і згодом столичні музею (Державний Ермітаж, Музей образотворчого мистецтва ім. О.С.Пушкіна, об'єднання Музеїв Московського Кремля) передали збірку художніх творів для постійного зберігання в експозиції Пархомівського музею.

Дружба з художниками В.Фаворським, С.Коньонковим, Є.Кібриком, Є.Вучетичем, Б.Неменським, М.Ромадіним, І.Іжакевичем та багатьма іншими, в тому числі і харківськими, принесла не лише дружню підтримку, але і поповнення колекції роботами сучасних вітчизняних художників, які особисто подарували музею свої твори.

Члени клубу «Райдуга» довгий час склали і багаточисельний надійний штат музею: серед них були «директор, екскурсводи, прибиральники». Їх же Луньов долучав до експозиційної, лекційної роботи. В музеї та на засіданнях клубу «Райдуга» юні мистецтвознавці-музеєзнавці під керівництвом Опанаса Федоровича отримували знання з історії мистецтва та навчалися основам музейної справи. На практиці з кращими зразками світового мистецтва та організацією музейної діяльності учні мали змогу познайомитися під час організованих екскурсій до Москви, Ленінграда та багатьох інших міст. Під час таких подорожей вихованці Луньова спілкувалися з провідними музейними фахівцями та художниками.

Таким чином, завдяки багаторічній наполегливій роботі засновника Пархомівського історико-художнього музею О.Ф.Луньова та дарункам провідних музеїв і художників вдалося сформувати у Пархомівці значну різноманітну художню колекцію. Тут експонуються цінні зразки творів іконопису, цікаве зібрання живопису та графіки XVII – XX ст., а також у зарубіжному відділі представлені художні твори та предмети декоративно-ужиткового мистецтва. Музей пишається творами О.Іванова, Т.Шевченка, І.Шишкіна, І.Левітана,

К.Крижицького, А.Архіпова, М.Рєріха, О.Головіна, В.Маяковського, К.Малевича, В.Кандінського, Ван Дейка, Ф.Боля, Піранезі, П.Пікассо та ін. Основний музейний фонд сформувався на початку 1980-х рр. На сьогодні основний та допоміжний фонди нараховують майже шість з половиною тисяч експонатів.

За своєю цінністю Пархомівський історико-художній музей не поступається багатьом обласним музеям України, за своєю історією створення та різноманітністю художньої збірки є єдиним і унікальним у межах України і не має аналогів у світі.

Крім музеєзнавчої діяльності Луньов приділяв багато уваги педагогічній і краєзнавчій роботі. Багато років він був активним членом Всеукраїнської Спілки краєзнавців, Товариства охорони пам'яток історії і культури, Товариства «Знання», членом науково-проблемної комісії по естетичному вихованню молоді при Академії Педагогічних наук СРСР.

О.Ф.Луньов є автором низки статей з естетичного виховання, музеєзнавства, мистецтвознавства з якими виступав у збірках видавництва Академії педагогічних наук СРСР та на сторінках вітчизняних часописів і газет.»^(*)

Помер Опанас Федорович Луньов 6 лютого 2004 р. в с. Пархомівка Краснокутського району Харківської області.

Лунев А.Ф. Пархомовская сокровищница : фотоочерк / А.Ф.Лунев. – 2-е изд. – Харьков : Прапор, 1983. – 19 с. : ил.

***

Григорова І. А мистецтво вічне / І.Григорова // Слобід. край. – 2005. – 18 лют.

Евсеев В. Школа Лунева / В.Евсеев // Людина і світ. – 1981. – № 3. – С. 21-27.

Кисіль М. Луньов Панас Федорович / М.Кисіль // Промінь. – 2004. – 13 січ.

Ковальова І. Кожен учень – в головній ролі : [про засновника музею] / І.Ковальова // Событие. – 1993. – 25 февр.

Краснящих А. Поможем Пархомовке! : [о Пархом. худож. музее и его основателе] / А.Краснящих // Красное знамя. – 1989. – 18 февр.

Лунёв Афанасий Фёдорович [Электронный ресурс] // Добро пожаловать в Харьков. – Режим доступа: <http://kharkov.vbelous.net/famous/enlightn/lunyov.htm>

---

^(*) Луньов Опанас Федорович (1919–2004 [Електронний ресурс]) // Музейний простір. – Режим доступу: <http://www.prostir.museum.ua/post/27629>

Луцьов Опанас Федорович (1919–2004 [Електронний ресурс] // Музейний простір. – Режим доступу: [http:// www.prostir.museum/ua/post/27629](http://www.prostir.museum/ua/post/27629)

Луцьов Панас Федорович [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Режим доступу: [tps://uk.wikipedia.org/wiki/Луцьов_Панас_Федорович](https://uk.wikipedia.org/wiki/Луцьов_Панас_Федорович)

Мизгіна В. Сільський Ермітаж : [про Пархом. музей і його директора] / В.Мизгіна // Губернія. – 2005. – № 3. – С. 62-63.

Навчити прекрасному // Кушнар'ов Є.П. 100 кроків Харківською землею / Є.П.Кушнар'ов. – Харків, 2004. – С. 229-232.

Ольга Григорівна Павлова – історик, мистецтвознавець та музеєзнавець : біобібліогр. покажч. / уклад. Ю.Ю.Полякова. – Харків, 2015. – 44 с. – Імен. покажч.: Луцьов А.Ф. с. 29.

Павлова О. Луцьов Афанасій Федорович / О.Павлова // Харківщина : енциклопед. словн. – Харків, 2014. – С. 215 : фот.

Пархомівська райдуга: Афанасій Луцьов // Гаман В. Богодухів, або люди з божою іскрою / В.Гаман. – Київ, 1999. – С. 159-173.

Посохов С.І. Учитель мистецтва життя : [до 90-річчя від дня народж.] / С.І.Посохов, О.Павлова // Промінь. – 2009. – 10 січ.

Салімонович Л. Нерозгаданий Афанасій Луцьов : засновнику сіл. «Третьяковки» цими днями виповнилося б 90 років / Л.Салімонович // Слобід. край. – 2009. – 24 січ. – С. 14.

Сергієнко Є. Уроки Луцьова, або година прекрасного в Пархомівському шкільному музеї / Є.Сергієнко // Ленін. зміна. – 1981. – 24 січ.

Слесарев Г. Парадоксальный Лунев / Г.Слесарев // Время. – 2000. – 29 янв.

Станиславская К. Отец харьковского Эрмитажа / К.Станиславская // Пятница. – 2009. – 22 янв. – С. 13.

Чистилин В. Что может человек / В.Чистилин // Аргументы и факты. – 1995. – 18 нояб. – С. 3.

22 березня
125 років від дня народження
Василя Дмитровича
Єрмілова

Єрмілов Василь Дмитрович, український живописець, графік, монументаліст, художник-конструктор, представник українського авангарду. Народився 22 березня 1894 р. у Харкові в селянській родині. Навчався у церковно-приходській школі.

«Дуже рано Василь Дмитрович проявив потяг до малювання. У 1905 р. (у дев'ятирічному віці) він вступив до художньо-ремісничої учбової майстерні декоративного живопису, а згодом у 1910 р. – до Міської школи малювання й живопису. Тоді ж розпочалися його заняття у студії Е.Штейнберга та О.Грота, що в той час були провідними художниками Харкова: отримавши освіту за кордоном, вони транслювали передовий мистецький досвід. Тому Єрмілов відразу ж опинився у високопрофесійному, творчому середовищі, яке йому допомагало розвиватися та формуватися індивідуальним митцем з власним стилем. У ранній творчості Єрмілова помітне захоплення роботами Пікассо та іншими модерністами. З 1913 року розпочалося інтенсивне творче становлення художника, він стає учасником різних мистецьких проектів («Блакитна лілія», «Будяк» ін.). Василь Дмитрович шукає свій стиль: захоплюється новаторськими техніками, експериментує з матеріалами, вдосконалює художні прийоми.

У 1915 році Єрмілова мобілізують до армії, де він на власні очі побачив усі лихоліття Першої світової війни. З полів битв художник повернувся лише в 1918 році, нагороджений Георгіївським хрестом, проте з бойовою раною та контузією. Приїхавши до Харкова, у Василя Дмитровича розпочинається новий період, він з головою поринає у творчість, що отримала новий поштовх під впливом революційних подій...

Саме з 20-х років Василь Дмитрович став прибічником конструктивізму – стилю, якому притаманний лаконізм у засобах вираження і схематизація мови мистецтва. Новий напрям мав на меті створення нового виробничого мистецтва, в якому художник перетворювався із творця на виробника-конструктора. Для праці над творами мистецтва стали потрібними навички ремісництва, правильні ідеологічні та технологічні інструкції: це надавало можливість «майструвати мистецтво» всім охочим.

«Єрмілов – маляр виробничий. Його мають використовувати заводи, що виробляють речі. Він може зробити меблі, обробити стіни, надати приміщенню приємного та гігієнічно здорового вигляду, що є настільки необхідним і якого так бракує нашим робочим клубам, будинкам селян та житловим будинкам», – характеризував Василя Дмитровича митець-монументаліст В.Седляр.

У 20-ті роки найбільш яскраво розкрився талант Єрмілова. Основою його творчості стало «конструювання». Він створює абсолютно нові форми, образи, а не займається простим зовнішнім прикрашанням. Художник експериментує з усіма традиційними жанрами: пейзажем, портретом, натюрмортом.

З цього періоду Василь Дмитрович щиро прийняв революційну ідею, але не ідею більшовицьку, а загальну. Він прагнув до оновлення мистецтва, віднайдення нових виражальних засобів, адже для справжнього митця політика завжди лишається другорядною. Єрмілов з головою поринув у роботу, він розписав приміщення Центрального гарнізонного червоноармійського клубу (колишній «Комерційний клуб», де до революції ставилися опери). Художник долучається до різних мистецьких проєктів, зокрема до оформлення агітпотягу «Червона Україна».

Одним з видів робіт Єрмілова стало творіння масового мистецтва, яке мало би вплив на широкий загал. Він намагався зробити художню творчість зрозумілішою і доступнішою, не знижуючи ідейного навантаження. Щиро захоплений творчістю Василя Дмитровича, Валер'ян Поліщук писав: «Це був великий диктовий період нашого мистецтва. Всі вулиці й будинки кричали фарбами, лозунгами, квітами, щитами та арками роботи В.Єрмілова. Це був пафос революції у фарбах. Нічого подібного не було до цього часу і, на превеликий жаль, не залишилося у спадщину. Це був неповторний стиль доби...»

Дійсно, у 20-х роках Василь Дмитрович отримав величезне поле для діяльності, а головне – він отримав визнання. У 1927 році закупівельна комісія Наркомосвіти придбала його роботи для фонду майбутньої галереї українського радянського мистецтва. У цьому ж році картини і роботи Єрмілова були представлені на Всеукраїнській виставці Асоціації революційного мистецтва України. Разом з іншими художниками він був запрошений для оформлення ювілейної виставки «10 років Жовтня».

«Я прагнув, щоб постаті робітників, селян, червоноармійців стали зрозумілими народові символами. Так само символічного звучання набуло й пейзажне тло, трактоване, як і постаті, площинно й водночас пластично, з характерними кубістичними зсувами, які посилювали динамізм композицій, даючи водночас відчуті атмосферу збуреної революційної доби. Вважаю за потрібне підкреслити, що прагнув надати розписам національної своєрідності, для чого трактував постаті в дусі стародавнього українського малярства та гравюри», - згадував художник про свої роботи 20-х років.

Окрім власної творчої діяльності, Єрмілов працював ще й на педагогічній ниві, де втілював свої новаторські захоплення, спрямовані, в дусі пошуків свого часу, на вивільнення мистецтва від чисто зображувальної функції.

Василю Дмитровичу часто доводилося відчувати негативну реакцію колег, які були виховані в іншій художньо-естетичній системі, визнавали тільки її правильною і не сприймали альтернативних поглядів. Незважаючи на кепкування, Єрмілов дбав про розвиток мистецької освіти: саме Василю Дмитровичу належить ініціатива перетворення Харківського училища в художній технікум на правах вишу. У 20-30-ті роки створюється ряд нових майстерень: станкового, монументального і театрального живопису. З 1922 року Єрмілов веде майстерню графіки. Однак художні амбіції Василя Дмитровича не обмежувалися графічною сферою, адже він різноплановий митець з широким діапазоном творчих задумів та ідей.

Неординарно та самобутньо проявив себе Єрмілов у книжковій графіці. Художник часто вдавався до експериментів з типографічними елементами, абстрактними, геометричними плямами. Використовуючи принципи конструктивізму, він створює книжку як дизайнерський об'єкт. Таким чином, Василь Дмитрович створив новий мінімалістичний книжковий дизайн, побудований на контрастах із застосуванням комбінованих технік. «Шрифти Єрмілову подобаються, здебільшого, монументальні, він створює кілька характерних видів «єрміловського декоративного шрифту», який базується на чітких геометричних пропорціях», – про поліграфічний стиль художника пише Валер'ян Поліщук.

Найбільшим успіхом Василя Дмитровича стала міжнародна виставка «Преса» в Кельні у 1928 році, де йому було доручено оформлення українського відділення радянського павільйону. Головним експонатом стала серія із 20 альбомів «Ukraine», що нагадували старовинні кодекси: з обкладинками, обтягнутими плахтою та неповторним орнаментом в українському народному стилі. Із цього проекту відомі такі альбоми: «Аграрна революція», «Українська книжкова палата». Деякі з них присвячені театру «Березіль» Леся Курбаса та Державному драматичному театру ім. Івана Франка. Тому з упевненістю можна сказати, що Василь Єрмілов визначав візуальний вигляд української книги і достойно представляв нашу культуру на міжнародному рівні.

Початковий розмах революційного руху дозволяв митцям втілювати найнесподіваніші творчі ідеї. Проте згодом почалася нещадна боротьба з людьми, роботи яких не підпадали під загальні рамки, сформовані партійним керівництвом. У боротьбі з, так званим, «формалізмом» (мистецтвом, позбавленим чітких, зрозумілих всім художніх форм), при тиску з боку держaparату, митці стихійно перейшли до «соцреалізму» – прославлення радянської влади за визначенням зверху сценарієм. Але здача творчих переконань не допомогла художникам та літераторам Харкова. У 1937 році були арештовані та згодом розстріляні друзі Єрмілова: художник Іван Падалка та літератор Валер'ян Поліщук. Тому й не дивно, що в період сталінських репресій Василь Дмитрович не знаходив застосування своєму самобутньому таланту, але, незважаючи на все, йому вдалося пережити всі негаразди сталінського періоду. Задля заробітку Єрмілов брався за будь-яку роботу: оформлював ленінські

кімнати, виставки літератури – жодна з робіт не дозволяла художнику проявити особистісне бачення та відчуття.

Постійна матеріальна скрута переслідувала художника. Ще одним ударом стало виключення Єрмілова зі Спілки художників у 1949 році: його звинуватили у космополітизмі і, як наслідок, Василь Дмитрович перестав отримувати будь-які замовлення. В одному з листів цього періоду художник написав: «Моя шкіра «задубіла» від «ніжного» поводження деяких «товаришів» з моєю особистістю».

Реабілітація Єрмілова відбувалася вкрай повільно, у середовищі творчої інтелігенції панував страх, кожен боявся сказати чогось зайвого, вільнодумного, що суперечило б ідеологічним настановам. Лише наприкінці 1960 року Василю Дмитровичу повернули права члена Спілки радянських художників. «З початку року (1960) я начебто отримую відпущення гріхів і беруся з новими силами за роботу, так що сьогодні, приміром, у мене «чутно звук пилки й стукіт молотка», мене «чихвостили» за космополітизм. Скажіть, чи можна мене за ці звуки зарахувати до «космополітів?»» - писав на схилі років Єрмілов, не розуміючи постійних утисків та обмежень.

У 1962 році художника остаточно реабілітували. Це була персональна виставка Василя Дмитровича, яка відбувалася в новому будинку Харківського обласного товариства художників, де Єрмілов отримав майстерню і роботу. Проте постійна боязнь не дозволяла Василю Дмитровичу бути до кінця щирим. «Роботи оформлювального порядку й експериментальні я не виставив, але, може, це й на краще», – засвідчував свою капітуляцію перед системою художник.

Останній спалах творчості Єрмілова припадає саме на 60-ті, але багато зробити не вдалося. Напіварештантське існування та постійна матеріальна скрута підкосили митця, який пішов у вічність 6 січня 1968 року. ...

Неймовірна творча наснага, постійні мистецькі експерименти дозволяли Василю Єрмілову вийти за рамки стереотипного сприйняття та створити свій неповторний стиль. На жаль, в радянський період творчість художника не отримала належної оцінки, адже тоталітарна система не могла визнати мистецької свободи та вільнодумства. ...»^(*)

На честь В.Д.Єрмілова названо перший у Харкові центр сучасного мистецтва при ХНУ ім. В.Каразіна.

Василь Дмитрович Єрмілов : каталог. – Харків, 1962. – 21 с.

***

Бондар-Терещенко І. Василь Єрмілов: куб, колесо й трикутник : (Дещо з топографії Червоної України, 1918–1994 рр.) / І.Бондар-Терещенко // Укр. засів. – 1994. – № 6. – С. 6-14.

(*) Самчук Т. Василь Єрмілов: митець і система [Електронний ресурс] / Т.Самчук // Україна Incognita. – Режим доступу: <http://incognita.day.kiev.ua/vasil-yermilov-mitecz-i-sistema.html>

В.Єрмілов і П.Пікасо: в просторі нової художньої парадигми // Мистці українського авангарду в Харкові. – Харків, 2014. – С. 191-200 : фот.

Василь Єрмілов і становлення українського конструктивізму // Мистці українського авангарду в Харкові. – Харків, 2014. – С. 201-226.

Голубець О. Українське мистецтво ХХ століття: проблеми національної ідентифікації: «відлига» 1960-х і нонконформізм : [у ст. розкрито мистецьке середовище Харкова того часу: В.Єрмілов, Б.Косарев, Б.Михайлов та ін.] / О.Голубець // Artania. – 2011. – № 4. – С. 16-23.

Горбачов Д. Мої зустрічі з генієм дизайну [Електронний ресурс] / Д.Горбачов // Art Ukraine. – Режим доступу: <http://artukraine.com.ua/ukr/a/moi-vstrechi-s-geniem-dizayna/#.XAZDdmgzayI>

Денисенко О.Й. Єрмілов Василь Дмитрович / О.Й.Денисенко // Енциклопедія Сучасної України. – Київ, 2009. – Т. 9. – С. 437-438 : фот.

Ефанова М. Василь Єрмілов повторив судьбу многих художников-авангардистов / М.Ефанова // Вечер. Харьков. – 2014. – 15 марта. – С. 20.

Єрмілов Василь Дмитрович // Словник художників України. – Київ, 1973. – С. 82.

Єрмілов Василь Дмитрович [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Єрмілов_Василь_Дмитрович

Коцарев О. Василь Єрмілов – пионер українського дизайну : в Нац. центрі Леся Курбаса [Київ] состоялась акція на пересеченні изобразит. искусства / О.Коцарев // День. – 2014. – 3 дек. – С. 11.

Коцарев О. Лідер українського конструктивізму : в Харківському худож. музеї відкрилась виставка графіч. работ выдающ. укр. худож. и дизайнера ХХ в. В.Єрмілова / О.Коцарев // День. – 2014. – 21-22 марта. – С. 24.

Куделко С. Єрмілов Василь Дмитрович / С.Куделко // Харківщина : енциклопед. словн. – Харків, 2014. – С. 126 : фот.

Минаков С. «Харьковский Пикассо» и его белгородский ученик : [В.Єрмілов и Б.Косарев] [Электронный ресурс] / С.Минаков // Одна Родина. – Режим доступа: <https://odnarodyna.org/content/harkovskiy-pikasso-i-ego-belgorodskiy-uchenik>

Можейко И. Первый дизайнер / И.Можейко // Событие. – 2001. – № 22. – С. 10 ; Слобода. – 2003. – 14 февр. – С. 10.

Олійник О. «АРХІВажлива СПРАВА»: Василь Єрмілов [Електронний ресурс] / О.Олійник // Музейний простір. – Режим доступу: <http://prostir.museum.ua/post/33612>

Петренко Н. ... Из частных коллекций : [о выставке «Василий Ермилов: известный и неизвестный» в галерее «Академия»] / Н.Петренко // Слобода. – 2005. – 6 дек.

Пилипенко Г. Арсенал Василя Єрмилова : [про виставку робіт у Нац. культурно-мистец. та музейн. комплексі «Мистецький Арсенал»] / Г.Пилипенко // Уряд. кур'єр. – 2011. – 7 лип. – С. 18.

Самчук Т. Василь Єрмилов: митець і система [Електронний ресурс] / Т.Самчук // Україна Incognita. – Режим доступу: <http://incognita.day.kiev.ua/vasilyermilov-mitecz-i-sistema.html>

Федоров М. Окно мансарды : [к 100-летию со дня рождения] / М.Федоров // Событие. – 1994. – 30 марта.

Харьковский гений дизайна Василий Ермилов и его признание [Электронный ресурс] // Mykharkov.Info. – Режим доступа: <https://mykharkov.info/kultura/harkovskij-genij-dizajna-vasilij-ermilov-i-ego-priznanie-26597.html>

Якимчук Л. Без історичного гриму / Л.Якимчук // Культура і життя. – 2016. – 3 черв. – С. 11 : фот.

Якимчук Л. Єрмилов та «ліжко для кохання» / Л.Якимчук // Культура і життя. – 2016. – 3 черв. – С. 11 : фот.

29 квітня

70 років від дня народження

Володимира Андрійовича

Доленка

Доленко Володимир Андрійович, український політичний та громадський діяч, подвижник українства. Народився 29 квітня 1899 р. у слободі Мечебилове Ізюмського повіту Харківської губернії (нині с. Мечебилове Барвінківського району Харківської області). Початкову освіту здобув у церковно-приходській школі. Пізніше закінчив гімназію, юридичний факультет Харківського університету, вже у 20-ті рр. – Харківський інститут народного господарства.

Рано прилучився до українського громадського руху. Став одним з керівників Українського громадського комітету радикально-демократичної партії. Під час подій Лютневої революції 1917 р. Володимир Доленко долучається до створення у м. Харкові самодіяльних органів врядування. В березні 1917 р. відбулися Збори українців Харкова за участі представників усіх наявних у ту пору в місті політичних, громадських, культурно-просвітнянських та професійних українських організацій, які ухвалили створити «публічно-правовий орган» – Харківську Українську Губерніальну Раду. За словами самого Доленка, «... у надзвичайно складних умовах революції, але не хаосу, ми провели в Державну Думу дві, може найяскравіші, постаті в харківському громадському житті – Хоткевича і Багалія».

Після проголошення радянської влади в Україні, Володимир Андрійович до 1927 р. працював у колегії захисників Харкова. Разом з тим він став фактичним керівником харківського українського підпільного центру. У 1920 р. на чолі з В.Доленком було утворено підпільну Українську мужичу (селянську) партію. Вона ставила за мету повалення більшовицького режиму методами політичної боротьби й відновлення незалежності України. Усе керівництво партії й велика кількість її активістів були репресовані на початку 1927 р. Всього В.А.Доленко відбув сім років у Соловецькому таборі та Забайкаллі, а також вісім років вимушено жив у Ленінграді. У Харків він повернувся напередодні німецької окупації міста та жив нелегально. У 1941–1943 рр. став фактичним керівником «організованої української громадськості міста». Доленко скликав таємне засідання представників української громади, які вижили за часів більшовицьких репресій, де виклав опрацьовані ним принципи діяльності української громади, а саме: самостійна Україна, скасування колгоспів, народоправний устрій України. На такій національній платформі Доленко мав намір організувати громаду для політичної національної роботи в умовах окупації України німцями. Скориставшись суперечностями між міською управою та самим Громадським комітетом Харкова, німецькі спецслужби звинуватили комітет та його керівництво у «підготовці повстання» й заборонили його діяльність. Громадський комітет Харкова перейшов на нелегальні форми діяльності. Практично протягом усього часу німецької окупації гестапо намаглося викрити «Харківську Українську Громаду», але безуспішно. У 1943 р. Володимир Доленко евакуювався з німцями, а також спланував і здійснив виїзд на еміграцію всіх (хто забажав) представників інтелектуальної та політичної еліти.

Після закінчення Другої світової війни «Харківська Українська Громада» на чолі з Володимиром Андрійовичем Доленком легалізувалася вже на території переможеного Третього Рейху у таборах «переміщених осіб». У травні 1948 р. в таборі в американській зоні окупації відбувся з'їзд, який проголосив створення Союзу Земель Соборної України (СЗСУ). Союз на чолі з В.Доленком разом із Українською революційно-демократичною партією був найвпливовішим політичним представником української діаспори у світі.

Після розселення таборів В.А.Доленко мешкав у м. Новий Ульм неподалік від Мюнхену, найбільшого осередку української еміграції в Західній Європі. Звідси він до самої смерті керував діяльністю СЗСУ. Тут написані його головні теоретичні праці та публіцистичні статті, спогади.

Помер Володимир Андрійович Доленко 7 серпня 1971 р. На похороні президент Української Народної Республіки на вигнанні М.Левицький наголосив: «Це велика втрата для всього українського громадянства, для всієї української національно-визвольної справи. Відійшов бо від нас великий Патріот, великий державно-патріотичний Муж».

Доленко Володимир Андрійович [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Доленко_Володимир_Андрійович

Зуб Е. Геть не типове підпілля [Електронний ресурс] / Е.Зуб // Лікбез. – Режим доступу: <http://likbez.org.ua/ua/ukrayinska-get-ne-tipove-pidpyllya.html>

Проненко В. Творець мужичої партії : про В.А.Доленка (1889–1971) – видат. подвижника українства, політика, громад. діяча / В.Проненко // Об'єктив-Но . – 2004. – 30 дек. (№ 52). – С. 11.

Скоробогатов А.В. Харків у часи німецької окупації (1941–1943) / А.В.Скоробогатов. – Харків, 2006. – Про Доленка В.А., с. 188-194.

Швидько Г.К. Доленко Володимир Андрійович / Г.К.Швидько // Енциклопедія Сучасної України. – Київ, 2008. – Т. 8. – С. 214-215 : фот.

15 травня
90 років від дня народження
Юрія Івановича
Стадниченка

Стадниченко Юрій Іванович, український поет, перекладач, публіцист. Народився 15 травня 1929 р. у Харкові в родині вчителів.

«У 1949 р. Ю.І.Стадниченко закінчив із золотою медаллю Харківську середню школу № 137 і вступив до Харківського гірничого інституту, який

закінчив у 1954 р., після чого понад 20 років працював у Всесоюзному науково-дослідному інституті організації та механізації шахтного будівництва (Харків), пройшовши шлях від рядового інженера-конструктора до завідуючого конструкторським відділом. З кінця 1974 р. працює заступником головного редактора літературно-художнього та громадсько-політичного журналу Спілки письменників України «Прапор» (з 1991 – «Березіль»), з 1990 по 2000 р. – головний редактор журналу, який здобув заслужений авторитет не лише в Україні, а й далеко поза її межами. З початку 2000 р. і по сьогодні – літературний редактор «Березоля».

З 1962 р. Ю.І.Стадниченко – член Спілки письменників України (прийнятий за поетичні збірки «Стежками юності» (1957), «Моє неспокійне серце» (1961); рекомендували: І.О.Вирган, В.О.Мисик і Д.А.Галкін, член ради СПУ (з 1996).

Друкуватися в періодиці почав з 1953 р. Згодом побачили світ окремі збірки поета: «Стежками юності» (Х., 1957), «Моє неспокійне серце» (Х., 1961), «В океані нескінченності» (Х., 1965), «Смішинки з перцем» (Х., 1970), «Охоронці вогню» (Х., 1973), «Надія і вірність» (Х., 1977), «Зоряний прибіій» (Х., 1980), «Підкова і якір» (К., 1982), «Дорога крізь довге літо» (Х., 1983), «Не все минуло» (Х., 1989), «Сонце над обрієм» (Х., 1999). Окремі твори Ю.І.Стадниченка перекладалися російською, молдовською, білоруською, якутською, угорською, польською та іншими мовами. Він переклав українською мовою понад 30 романів, повістей, п'єс з польської, російської, білоруської мов.

За заслуги в розвитку української літератури у 1979 р. відзначений Грамотою Президії Верховної Ради УРСР, Почесними грамотами Спілки письменників України (1996, 1999) – «за визначні досягнення в українській літературі, в поезії, публіцистиці, мистецтві перекладу, за активну участь в літературному процесі і громадській діяльності, відродженні культури і духовності рідного народу». Має також медалі «За трудову доблесть», «Ветеран праці», «50 років Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 рр.» та інші відзнаки. У 1979 р. за перекладацьку та громадсько-політичну діяльність на ниві українсько-польської дружби та культурного співробітництва удостоєний звання Заслуженого діяча культури Польщі, а також нагороджений Почесним золотим знаком. Лауреат республіканської літературної премії ім. Василя Мисика (1995).

У лютому 1985 р., ще до горбачовської перебудови, очолив боротьбу проти знищення українських інформативних написів у Харківському метрополітені.

Починаючи з 1987 р., Ю.І.Стадниченко опублікував у загальноукраїнській періодиці низку статей, спрямованих на повносьиле відродження української культури і мови, проти великодержавного шовінізму та національного нігілізму. Більшість цих статей здобула широкий розголос в Україні та була передрукована у пресі української діаспори. Знаковою публікацією, зокрема для Харкова, була стаття «Два крила нашої духовності» (початок 1987), яку високо оцінив незабутній Олесь Гончар.

Ю.І.Стадниченко понад 20 років активно виступає як організатор і учасник літературних свят і зустрічей як у Харкові, так і в районах області, сприяючи поширенню і піднесенню рівня сучасної української культури та знань з української літератури періоду так званого Розстріляного Відродження.

Література про творчість Ю.Стадниченка – це, головним чином, рецензії у загальноукраїнській та харківській періодиці – десь по три-чотири рецензії на кожну збірку...»⁽⁶⁾

Помер Юрій Іванович Стадниченко 28 серпня 2009 р.

Твори Ю.І.Стадниченка

В океані нескінченності : лірика / Ю.І.Стадниченко. – Харків : Прапор, 1965. – 44 с.

Дорога крізь довге літо : поезії / Ю.І.Стадниченко. – Харків : Прапор, 1983. – 46 с.

Моє неспокійне серце : поезії / Ю.І.Стадниченко. – Харків : Кн. вид-во, 1961. – 103 с.

Надія і вірність : поезії / Ю.І.Стадниченко. – Харків : Прапор, 1977. – 55 с.

Не все минуло : поезії / Ю.І.Стадниченко. – Харків : Прапор, 1989. – 118 с.

Охоронці вогню : лірика / Ю.І.Стадниченко. – Харків : Прапор, 1973. – 63 с.

Перевтілення : вибране / Ю.І.Стадниченко. – Харків : Майдан, 2008. – 107 с. – (Поезія Слобожанщини).

Смішинки з перцем : байки, гуморески, пародії, епіграми / Ю.І.Стадниченко. – Харків : Прапор, 1970. – 51 с.

Стежками юності / Ю.І.Стадниченко. – Харків : Обл. вид., 1957. – 59 с.

* * *

Добра кобра; П'яний кіт; Закоханий заєць : [три байки] / Ю.Стадниченко // Березіль. – 2000. – № 5-6. – С. 190-191.

Липовий гай; «Спливають роки за роками...»; Питання; «Згас мій рід...» : [вірші] / Ю.Стадниченко // Слобід. край. – 2009. – 20 черв. – С. 15.

Про сором і вибачення, або Кому соромитись і за що вибачатись : [стаття] / Ю.Стадниченко // Літ. Україна. – 1998. – 12 берез.

⁽⁶⁾ Юрій Стадниченко // Письменники Харкова : довідник. – Харків, 2003. – С. 151-153.

«Скінчилася епоха...»; Незалежність. Рік п'ятий; «Коли меркло наше небо...»; Назустріч; Любов; Липовий гай; Зайчик : [поезії] / Ю.Стадниченко // Березіль. – 1996. – № 1-2. – С. 3-11.

Про Ю.І.Стадниченка

«Коріння моє і основа...» : до 50-річчя Юрія Стадниченка // Соціаліст. Харківщина. – 1979. – 15 трав.

Лауреати премії ім. Дмитра Нитченка : [серед лауреатів 2002 р. поет Ю.Стадниченко] // Демокр. Україна. – 2003. – 18 берез.

Михайлин І.П. Літературна Харківщина. Поезія : есеїстика, портрети, рецензії : [про творчість харків. поетів, у тому числі і Ю.Стадниченка] / І.Михайлин. – Харків : Майдан, 2007. – 296 с. – (Есеїстика Слобожанщини).

Науменко В. Вогонь тайни : [про зб. віршів «Зоряний прибіл»] / В.Науменко // Соціаліст. Харківщина. – 1980. – 17 жовт.

Перерва А. Юрію Стадниченко – 70 / А.Перерва // Літ. Україна. – 1999. – 3 черв. – С. 7.

Про автора // Стадниченко Ю. Перевтілення : вибране / Ю.Стадниченко. – Харків. – 2008. – С. 103-105.

Про відзначення державними нагородами України : указ Президента України, 13 жовт. 2006 р. № 871 : [про присвоєння почес. звання «Засл. працівник культури»] // Уряд. кур'єр. – 2006. – 19 жовт. – С. 13.

Решетов О. Чи правий читач? : [про кн. «Сонце над обрієм»] / О.Решетов // Трибуна трудящих. – 2001. – 12 трав.

Савченко О.М. Стадниченко Юрій Іванович / О.М.Савченко // Літературна Харківщина : довідник. – Харків, 1995. – С. 301.

Стадниченко Юрій Іванович // Календар знаменних і пам'ятних дат Харківщини на 1994 рік. – Х., 1993. – С. 8–10.

Стадниченко Юрій Іванович // Письменники Радянської України : біобібліогр. довідник. – Київ, 1981. – С. 254.

Тома Л. Промінь, що йде від серця / Л.Тома // Вечер. Харьков. – 1999. – 15 мая.

Юрій Стадниченко : [некролог] // Слобід. край. – 2009. – 2 верес. – С. 16.

Юрій Іванович Стадниченко [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Стадниченко_Юрій_Іванович

8 червня
100 років від дня народження
Андрія Павловича
Бездітка

Бездітко Андрій Павлович, український громадський діяч, почесний громадянин м. Харків. Народився 8 червня 1919 р. у селищі Резункове Валківського району Харківської області. Закінчив Коломацьку середню школу. У 1938 р. вступив на агрономічний факультет Харківського сільськогосподарського інституту. У 1941 р. Андрій Павлович пішов на фронт добровольцем. Воював на різних фронтах, неодноразово був тяжко поранений. Учасник звільнення Харківщини від німецьких загарбників, визволяв Білорусію, Полісся. А до Німеччини добрався уже після Перемоги. Як спеціаліста з сільського господарства його направили на посаду інспектора-агронома у воєнну комендатуру району Тельтов. Андрій Павлович ніколи не приховував, що багато чому навчився у німецьких фермерів. Ці знання йому знадобилися у мирному житті.

Після війни А.Бездітко продовжив навчання в сільськогосподарському інституті ім. Докучаєва. Закінчивши навчання у 1947 р., працював агрономом Шебелінської МТС, потім працював у партійних органах Балаклійського та Чугуївського районів. З 1961 р. – в органах державного управління: начальник обласного управління радгоспів, перший заступник голови виконкому Харківської обласної ради, а з 1968 р. і до пенсії (1983 р.) – голова виконкому Харківської обласної ради.

Вся трудова діяльність Андрія Павловича пов'язана з Харківщиною. За його участю в області було побудовано 30 цегельних заводів, організовано міжколгоспний відкорм свиней, побудовано великі тваринницькі ферми, будували на рік понад 420 км доріг з твердим покриттям.

Були побудовані житлові масиви на Нових Домах, Салтівці, Палац Спорту, оперний театр, Роганський переробний м'ясо-молочний комбінат, пивзавод, перша лінія метро. Особлива увага приділялася забезпеченню Харкова водою. Були побудовані Печенізьке, Краснопавлівське водосховища та дві нитки водоводу із каналу Дніпро-Донбас, Тец-5.

Особливої уваги вимагав розвиток сільського господарства. Досвід харківських хліборобів і тваринників вивчала уся країна. В області будувалися нові села, росла заробітна плата, покращувалося соціальне забезпечення населення. Тільки у 1971-1975 рр. було введено в експлуатацію більше 150 тис. квартир і приватних будинків, відкрито десятки лікарень і поліклінік, шкіл, дошкільних закладів.

А.П.Бездітко нагороджений 39 державними нагородами, в тому числі 8 бойовими і трудовими орденами, з яких два ордени Леніна. Андрій Павлович був депутатом Верховної Ради УРСР і Верховної Ради СРСР.

У 1999 р. він удостоєний звання «Почесний громадянин м. Харків»
Помер Андрій Павлович Бездітко 26 грудня 2000 р. у Харкові.

Бездетко А.П. Повышать эффективность работы местных Советов / А.Бездетко // Красное знамя. – 1981. – 13 сент.

Бездетко А.П. Совершенствовать стиль и методы работы местных Советов / А.Бездетко // Красное знамя. – 1980. – 21 сент.

Бездітко А. Ефективність регіону / А.Бездітко // Соціаліст. Харківщина. – 1981. – 16 лип.

Бездітко А.П. Зобов'язання підкріплюються ділами / А.Бездітко // Рад. Україна. – 1980. – 14 черв.

Бездітко А.П. Покликані народом / А.Бездітко // Соціаліст. Харківщина. – 1979. – 2 груд.

***

Бездітко Андрій Павлович [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Бездітко_Андрій_Павлович

Бездітко Андрій Павлович [Електронний ресурс] // Харків: офіційний сайт Харківської міської ради, міського голови, виконавчого комітету. – Режим доступу: <http://www.city.kharkov.ua/uk/o-xarkove/pochetnyie-kharkovchane/bezditko-andriy-pavlovich.html>

Ларьков Н. Судьба сродни эпохе / Н.Ларьков // Вечер. Харьков. – 1999. – 8, 10, 12 июня.

Пам'ять нащадків // Слобід. край. – 2009. – 6 черв.

Посохов С. Бездітко Андрій Павлович / С.Посохов // Харківщина: енциклопед. словн. – Харків, 2014. – С. 33.

Тарасова Л. Андрей Бездетко: «Выход из любой ситуации – работа» / Л.Тарасова // Вечер. Харьков. – 29 сент. – С. 2.

8 серпня
100 років від дня
народження
Бориса Ієремїєвича
Веркіна

Веркін Борис Ієремїєвич, український фізик, директор Харківського фізико-технічного інституту низьких температур.

«Засновник харківського Фізико-технічного інституту низьких температур (ФГІНТ) академік Борис Ієремїєвич Веркін належав до того типу людей, які нечасто зустрічаються і яких не можна характеризувати кількома словами. Він був особистістю настільки багатогранною, щедро обдарованою від природи, що будь-яка спроба розповісти про нього буде страждати від неповноти та однобічності. Люди, яким пощастило працювати та просто зустрічатися з Веркіним за різних життєвих обставин, згадують про нього як про твердого прагматика і, водночас, мрійливого романтика; як про авторитарного керівника і, водночас, керівника винятково турботливого, особливо якщо мова йшла про здоров'я підлеглих... Будучи безмежно зайнятим своєю справою, він, проте, вмів та любив зі смаком організувати відпочинок. Список подібних парадоксів можна продовжувати нескінченно...

«Музика — посередниця між життям розуму
та життям почуттів»

Людвіг ван Бетховен

У молоді роки Веркін довго не міг визначитися у виборі життєвого шляху: стати музикантом або вченим. Зрештою, він вибрав шлях служіння фізиці, але два роки навчання в консерваторії за класом фортепіано не стали випадковим епізодом у його біографії. Внутрішня музикальність у найширшому розумінні цього слова супроводжувала все його життя. Не даремно великий Альберт Айнштайн, коли познайомився з моделлю атома водню, яку запропонував Нільс Бор, у захопленні дав їй таку оцінку: «Це — найвища музикальність у сфері думки!». До останніх років свого життя Веркін на професійному рівні грав на фортепіано, читав з листа ноти складних класичних творів, зібрав величезну колекцію грамплатівок класичної музики. Б.І.Веркін організував у своєму інституті відому в Харкові «Філармонію фізиків» — систему безкоштовних концертів провідних музикантів країни, яка функціонувала на постійній основі. Вхід на концерти в режимному інституті був вільним для всіх охочих. Артисти вважали за честь виступити перед ученими Інституту. Конференцзал інституту пам'ятає зустрічі з багатьма цікавими людьми, наприклад, зі знаменитим польським фантастом Станіславом Лемом, який був особистим гостем Веркіна. Інститутська друкарня в 1979 році за 10 років до першого офіційного видання

книги Льва Гумільова «Етногенез і біосфера Землі» віддрукувала «для своїх» кілька екземплярів цього депонованого у ВІНТІ рукопису, який став знаковою подією інтелектуального життя країни.... Він також колекціонував живопис і репродукції картин, матеріально підтримував художників. Його нестримна тяга до всього нового, що відбувалося у світі культури, мистецтва й літератури, була симетричним відбиттям настільки ж нестримного прагнення охопити все, що відбувалося у світі науки...

Немає сумніву, що ідея створити ФТІНТ — унікальний науково-технічний комплекс із безпрецедентно широким спектром досліджень, могла народитися тільки у людини, яка мислить дуже широко і системно. У своїх далеких задумах Веркін бачив, як у ФТІНТі крок за кроком будуть втілюватися наукові задуми... Щоб зрозуміти, як сформувалася така енциклопедична особистість, потрібно ознайомитися з обставинами дитинства, отрочтва та юності Веркіна.

Початок шляху

Б.І. Веркін народився 8 серпня 1919 року в Харкові в родині вчителів. Їхні погляди на виховання дітей брали початок з російського просвітництва. Фізика, астрономія, геофізика XIX століття, з його класичною освітою й непорушністю моральних цінностей: любов'ю до праці, повагою до особистості, постійним прагненням до знань, активним ставленням до життя, розвиненим почуттям обов'язку та відповідальності. До 8 класу Борис вчився в німецькій школі, де всі предмети викладали німецькою мовою (у Харкові була велика колонія німецьких фахівців). 1933 року німецьку школу закрили. Але на той час Борис уже встиг вивчити німецьку мову, це знання він зберіг і підтримував усе життя. У школі були суворі правила — знаменитий «німецький порядок», і це виховання теж знадобилося у житті. Потім Борис перейшов до звичайної загальноосвітньої школи, де провчився один 9-й клас, після чого склав екстерном іспити за клас десятий, і поступив до університету на фізичний факультет. Паралельно він займався в консерваторії за класом фортепіано. У наші дні ректором цієї консерваторії є його дочка — професор Тетяна Веркіна. Майбутньому фізику пощастило народитися в потрібний час і в потрібному місці. Роки його навчання в університеті припали на час стрімкого зльоту Українського фізико-технічного інституту (УФТІ), створеного в першій столиці УРСР в 1928 році. Президент АН СРСР С.І.Вавілов на виїзній сесії Академії наук у Харкові в січні 1937 року сказав: «УФТІ — це чверть усієї радянської фізики»... В УФТІ працювали не тільки провідні радянські фізики, сюди з робочими візитами приїжджав і цвіт світової фізичної науки — П.Еренфест, Н.Бор, Е.Вирсма, а в різний час працювали Р.Пайерлс, В.Вайскопф, Г.Плачек, Л.Тисса, Ф.Хоутерманц, М.Руеманн, Ф.Ланге. Курс фізики Веркіну читав зовсім ще молодий завідувач теорвідділу УФТІ, професор Л.Д.Ландау, який ще тільки мав стати Нобелівським лауреатом...

В 1940 році Веркін поступив до аспірантури в УФТІ в кріогенну лабораторію, якою керував Б.Г.Лазарев. Юнак устиг добре себе зарекомендувати,

але ледь розпочаті дослідження перервала Велика Вітчизняна війна, і він пішов на фронт. Веркін воював у званні лейтенанта в піхоті, під Сталінградом був важко контужений, ледве не загинув, після чого був визнаний придатним до нестройової й продовжив службу як замполіт суворівського училища в Новочеркаську.

«Із владою не борються, з нею співпрацюють»

С.П. Капиця

Розгортання Курчатовим грандіозного ядерного проекту вимагало дострокового відкликання з армії мобілізованих учених-фізиків. Б.Г.Лазарєв, довоєнний керівник Веркіна, добився його повернення в УФТІ у 1946 році. Там, у кріогенній лабораторії, Веркін поновлює перервані війною дослідження та виконує цикл робіт з низькотемпературних осциляцій сприйнятливості ряду металів. Ці роботи набули широкої відомості у країні та за кордоном, і увійшли до багатьох підручників і монографій з електронних і магнітних властивостей металів. Робота була виконана в руслі розвитку ідей видатного радянського фізика Л.В.Шубнікова, творця кріогенної лабораторії, що безвинно загинув у фатальному 1937 році. Веркін не встиг познайомитися із Шубніковим, але вважав його своїм Учителем і еталоном справжнього Вченого. Пізніше Веркін зробив усе можливе для того, щоб ім'я Шубнікова було повернуто із забуття та зайняло належне йому місце серед видатних вчених. Веркін раніше інших зрозумів, що фізика низьких температур є окремою галуззю фізики. У ті роки існувала думка, що правильно треба казати «фізика при низьких температурах». Але Веркін рішуче наполягав, що якісні зміни фізичних характеристик твердих тіл при переході від температур, де панує класична фізика, до температур, де править бал квантова механіка, дають підстави говорити про іншу, окрему фізику...

В 1958 році Веркін захищає докторську дисертацію та отримує формальні ознаки повністю сформованого вченого. У його голові народжується сміливий задум створення ФТІНТу. Багато, якщо не більшість, колег щиро його не розуміли — навіщо? Справа тут навіть не в ревнощах учителя, від якого йде учень. Усі умови для подальшої успішної роботи в УФТІ, здавалося, були. І це було правдою. Але у Веркіна була своя правда: йому стало тісно в рамках прекрасної лабораторії. Він очолив ініціативну групу зі створення Інституту в яку увійшли професори О.О.Галкін, В.І.Старцев і Б.Н.Єсельсон, а також молодий кандидат наук І.М.Дмитренко. Очолити наукові відділи й лабораторії він запропонував тоді 30-річним кандидатам наук, а згодом академікам І.М.Дмитренку, В.В.Єременку та В.Г.Манжелію. При організації інституту Веркін робить нетривіальний хід і запрошує в Інститут велику групу видатних математиків, серед яких В.О.Марченко, О.В.Погорелов та ін...

Інститут, який є творінням Бориса Ієремійовича Веркіна, і сьогодні є візитною карткою фізичної науки України. Геніальність підходу Веркіна полягає у тому, що він заклав в основу ФТІНТу такі фундаментальні принципи, що утворився унікальний колектив математиків і фізиків, який пережив бурхливі та непрості часи змін, і постійно обростає талановитою молоддю.»^(*)

^(*) Смирнов О. Академік Борис Веркін [Електронний ресурс] / О.Смирнов // Світогляд. – 2008. – № 5. – Режим доступу: <ftp://ftp.mao.kiev.ua/pub/journals/svitogliad/svit-2008-13-5/svit-2008-13-5-22-smimov.pdf>

Борис Ієремійович Веркін 28 років (1960-1988) керував ФТІНТом. Разом зі співробітниками створив перші в країні потужні надпровідні електричні машини. Спільно з медиками створив і впровадив низку методів тривалого консервування крові, тканин і кісткового мозку при низьких температурах. Вчений сформував спеціалізацію «Фізика низьких температур» на кафедрі молекулярної біології у ХДУ, заснував фізико-технічний факультет та у його складі кафедру криогеніки у ХПІ.

Б.Веркін був організатором і головним редактором журналу «Фізика низьких температур», членом багатьох координаційних наукових рад. Найбільш відомі праці: «Теплофизика низкотемпературного сублимационного охлаждения» (1980), «Низкотемпературные исследования пластичности и прочности» (1982) та ін.

Нагороджений орденами Леніна (1971), Вітчизняної війни I ст. (1985), Жовтневої Революції (1981), Червоного Прапора (1985), «Знак Пошани» (1976), медалями; лауреат Державної премії УРСР (1973) та СРСР (1978).

Помер Борис Ієремійович Веркін 12 червня 1990 р.

Ім'я Б.Веркіна присвоєно Фізико-технічному інституту низьких температур НАН України. У 1997 р. НАН України засновано премію ім. Б.І.Веркіна, яка вручається за видатні наукові роботи в галузі фізики і техніки низьких температур. На будівлі Фізико-технічного інституту низьких температур (пр. Науки, 47) відкрито меморіальну дошку на честь видатного вченого.

Праці Б.І.Веркіна

Введение в физику / Б.И.Веркин, С.С.Соколов. – Киев : Наукова думка, 1993. – 336 с.

Новая «профессия» азота / Б.И.Веркин, С.С.Соколов, Д.Н.Большуткин. – Харьков : Прапор, 1985. – 88 с.

Трение в сердце CO₂ / Б.И.Веркин, Е.М.Медведев, А.А.Гусляков. – Харьков, 1975. – 42 с.

Физико-механические свойства конструкционных материалов, применяемых в узлах криогенных электрических машин / Б.И.Веркин, В.Я.Ильичев. – Харьков, 1987. – 42 с.

Про Б.І.Веркіна

Академик Б.И.Веркин [Электронный ресурс] // Добро пожаловать в Харьков. – Режим доступа: <http://kharkov.vbelous.net/famous/fam-sci/verkin.htm>

Борис Веркін [Електронний ресурс] // Українці в світі. – Режим доступу: <http://www.ukrainians-world.org.ua/ukr/peoples/c252cd041b634195/>

Боровиков В.С. Веркін Борис Ієремійович / В.С.Боровиков // Енциклопедія Сучасної України. – Київ, 2005. – Т. 4. – С. 357.

Бутко А. У него был особый дар – предвидеть будущее / А.Бутко // Время. – 1999. – 5 авг.

Веркин Борис Иеремиевич [Электронный ресурс] // Википедия. – Режим доступа: https://ru.wikipedia.org/wiki/Веркин,_Борис_Иеремиевич

Веркина Т. «Всемирно известным академиком отец стал на нашей кухне, похожей на маленькую кладовку» : [беседа с проф. Харьков. гос. ин-та искусств Т.Веркиной / записал Н.Косый] // Голос України. – 2002. – 12 груд. – С. 1, 24-25.

Веркина Т. Перед смертью академик Веркин больше всего думал о культуре : [беседа с дочерью ученого Т.Веркиной / записал О.Столбецов] // Вечер. Харьков. – 2014. – 14 авг. – С. 2.

Лужанчук В. Веркін Борис Ієреміїович / В.Лужанчук // Харківщина : енциклопед. словн. – Харків, 2014. – С. 66.

Питя И. Фантастический труженик Борис Веркин / И.Питя // Время. – 2009. – 7 авг.

Смирнов А. «Высшая музыкальность в области мысли» : [во ФТИНТЕе прошли мероприятия, посвящ. юбилею ученого] / А. Смирнов // Время. – 2009. – 30 окт.

Смирнов О. Академік Борис Веркін [Електронний ресурс] / О.Смирнов // Світогляд. – 2008. – № 5. – Режим доступу: <ftp://ftp.mao.kiev.ua/pub/journals/svitogliad/svit-2008-13-5/svit-2008-13-5-22-smirnov.pdf>

Соболевский В. Его музой была физика / В.Соболевский // Вечер. Харьков. – 1999. – 7 авг.

28 жовтня

70 років від дня народження

Олексія Івановича

Аулова

Аулов Олексій Іванович, український поет. Народився 28 жовтня 1949 р. в с. Сурково Шебекінського району Белгородської області в селянській родині. У 1952 р. родина переїхала до України. У 1967 р. закінчив середню школу в селищі Безлюдівка Харківського району. Служив в прикордонних військах.

Працював трави́льником на харківському поліграфкомбінаті, де познайомився з І.Вирганом, Р.Третьяковим, М.Шаповалом, С.Шумицьким. Саме вони мали вирішальний вплив на творчість поета. Творча дружба з Р.Третьяковим стала для Олексія Аулова і поетичною школою, і моральним авторитетом, і неповторною ланкою літературної традиції. Він відкрив О.Аулову глибини живого українського слова.

У 1979 р. Олексій Іванович закінчив історичний факультет Харківського університету. Поряд з навчанням освоїв професію муляра й архітектора. Його будинки в Харкові та його околицях репрезентували нову грань творчої натури слобожанського «рукаменщика» – так визначив своє будівельне кредо самобутній майстер.

В різні роки працював електромонтажником, буровим майстром, штукатуром, каменярем-реставратором, журналістом, вчителем історії в школі.

Друкуватися почав з 1972 р. в журналі «Советский пограничник».

Творчість поета різноманітна: громадська і любовна лірика, гумор та сатира, бардовські пісні, вірші для дітей, переклади на російську мову українських поетів. За формою викладу – це поеми, вірші, пародії, епіграми, мініатюри.

Автор збірок «Доверие» (1992); «Хвастливый головастик» (1992), «Аэзия» (1994), «Брат», «Тик-так», «Гірка говірка» (2008), «Піратка», «Люболь» (2008), «Я думаю хорошо» (2006); «Є!» (2004).

Аулов Олексій Іванович член Національної Спілки письменників з 1995 р.

Писав музику на свої вірші та вірші інших поетів. В його пісенному репертуарі зустрічаються тексти поетів А.Мірошніченка, В.Замесо́ва, П.Гулакова, Р.Катаєвої, Р.Третьякова, В.Кулика, Ю.Стадніченка, Г.Половинка та інших.

Помер Олексій Іванович Аулов 5 червня 2014 р.

Твори О.І.Аулова

Аэзия / А.Аулов. – Харьков : Прапор, 1994. – 222 с.

Гірка говірка : казки, легенди, переспіви / О.І.Аулов. – Харків : Майдан, 2008. – 264 с.

Рец.: Перерва А. У пошуках поетичної істини / А.Перерва // Аулов О.І.

Гірка говірка : казки, легенди, переспіви / О.Аулов. – Харків, 2008. – С. 3-6.

Є! : (казка для театру) : за Л.Філатовим і нар. фольклором / О.Аулов. – Харків : Регіон-інформ, 2004. – 50 с.

Люболь : стихи / А.Аулов. – Харьков : Майдан, 2008. – 114 с. – (Поезія Слобожанщини).

Рец.: Тома Л. На межі / Л.Тома // Аулов А.І. Любось : стихи / А.Аулов. – Харьков, 2008. – С. 3-7.

Я думаю хорошо : стихотворения, загадки, скороговорки, рассказы, переводы / А.Аулов. – Харьков, Слобожанщина, 2006. – 285 с.

* * *

Вірші / О.Аулов // Ленін. зміна. – 1989. – 21 листоп.

«Еще грядут бои и перемены...» : [вірш] / О.Аулов // Слобід. край. – 1995. – 29 черв.

Откровения; «Голубь»; «Затейник»; Три кита; Метаморфозы; На базар с женой пошел; Урны : [стихи] / А.Аулов // Вечер. Харьков. – 1994. – 31 марта.

Пам'яті Миколи Шаповала, письменника і воїна; На полюванні; Бродячий пес; Бабуся : [вірші] / О.Аулов // Літ. Україна. – 2000. – 1 черв. – С. 4.

Узник; Прохордя; «О, рок любви...»; «Ты – моя Мадонна – Лида...» : [стихи] / А.Аулов // Слобожанщина. – 2003. – № 25. – С. 8-12.

«**Я думаю** хорошо...»; Мири-мири-мири...; Маринка и мандаринки; Роман и барабан; «Это кто на бугорке...»; «Я к мячу не привык...»; «Не курю я...»; «Что делать...»; «Бабушка спросила внука...»; «Я самый второй прибежал...»; «Синяк синее...»; В лесу; Ремень; «Первоклашка – ученица...»; Плач Ярославны из 6-го «Б»; Причина : [стихи] / А.Аулов // Харьков. известия. – 2007. – 10 нояб. – С. 20.

Про О.І.Аулова

Алексей Аулов // Письменники Харкова : довідник. – Харків, 2003. – С. 35 : фот.

Замесов В. Тот, кто с песней по жизни шагает / В.Замесов // Слобожанський круг : альманах. – Харків, 2009. – Вип. 3. – С. 75-77.

Мироненко И. Радость познания / И.Мироненко // Вечер. Харьков. – 1992. – 11 авг.

Романов Є. Віршована азбука Олексія Аулова : [рец. на кн. «Небезпечна зачіска: загадки та казки»] / Є.Романов // Березіль. – 2004. – № 9. – С. 167-169.

Стадниченко Ю. Безлюдівський базар : [про кн. «Безлюдівське перехрестя»] / Ю.Стадниченко // Березіль. – 2003. – № 9-10. – С. 182-185.

Сьомочкіна-Рижко О.М. Аулов Олексій Іванович / О.М.Сьомочкіна-Рижко // Енциклопедія Сучасної України. – Київ, 2001. – Т. 1. – С. 801.

12 грудня
130 років від дня народження
Зінаїди Євгенівни
Серебрякової

Серебрякова Зінаїда Євгенівна, російський живописець. Народилася 12 грудня 1889 р. у с. Нескучне Харківського району в родині відомого скульптора Євгена Лансере.

Коли дівчинці було два роки, помер батько і мати залишилася одна з шістьма дітьми – Зіна найменша. Родина переїхала до дідуса до Санкт-Петербурга, але на літо обов'язково приїжджали на Харківщину. У Санкт-Петербурзі Зінаїда пройшла першу школу малювання. Після закінчення гімназії у 1901 р. вступила до приватної школи княгині М.К.Тенишевої, де студією керував І.Ю.Рєпін.

Восени 1902 р. Зіна з матір'ю поїхала на Капрі. В травні 1903 р. з новими враженнями вона повернулася до Росії. Восени 1905 р. одружилася з Борисом Серебряковим і одразу ж переїхала у с. Нескучне, присвятивши багато років сім'ї і живопису. У 1915 р. художницю запросили до Москви на розпис Казанського вокзалу. 1917 року Академія мистецтв висунула кандидатуру Зінаїди Серебрякової на звання академіка живопису – жодна жінка до неї не удостоювалася такої честі. Але голосування не відбулося: в країні почалася революція. У роки громадянської війни вона з родиною жила влітку в Нескучному, а взимку – у Харкові. Жилося нелегко. Деякий час Зінаїда Євгенівна працювала в Археологічному музеї Харківського університету. Після смерті чоловіка З.Серебрякова з сім'єю поїхала з Харкова, і, як виявилось, назавжди: спочатку в Петроград, а через кілька років у Париж.

На початку листопада 1920 р. з Москви надійшло повідомлення про обрання її професором Академії мистецтв. У травні 1928 р. роботи Зінаїди Серебрякової виставлялися на міжнародній виставці в Брюсселі, де мали великий успіх. Її роботи подобалися справжнім цінителям мистецтва. Серебрякову називали одним з найкращих художників епохи, «Майстром Європейського значення».

Після війни художниця, з ряду причин, не мала можливості влаштувати персональні виставки. І тільки у 1965 р. у Москві, у виставковій залі Спілки художників СРСР відбулася виставка її картин, котра потім була перевезена до Києва і Ленінграда. Виставка мала великий успіх.

Померла Зінаїда Євгенівна Серебрякова 19 вересня 1967 р. у Парижі (Франція). Її смерть пройшла непомітною, в художньому світі її незаслужено забули.

Нині картини художниці зберігаються в Третьяковській галереї (Москва), Державному Російському музеї (Санкт-Петербург), Київському музеї російського мистецтва, Харківському художньому музеї, а також у приватних колекціях Франції, Бельгії, Російської Федерації.

У Харкові діє неформальне об'єднання «Товариство друзів З.Серебрякової», яке започаткувало щорічний «Нескучний пленер». У с. Нескучне на честь художниці відкрито меморіальну дошку.

Безрукова Т. Улыбка Слобожанской Джоконды / Т.Безрукова // Проспект Правды. – 2007. – 17 нояб.

Берлин В. Крестьянская мадонна Марина / В.Берлин // Вечер. Харьков. – 1992. – 5 мая.

Берлін В. Світло юності / В.Берлін // Вечір. Харків. – 1993. – 1 квіт.

Буряковская Т. Зинаида Серебрякова: след на земле / Т.Буряковская // Время. – 2011. – 27 дек. – С. 11.

Видатні історичні та культурні діячі, життя яких пов'язане з Харківським районом // Перлина землі Слобожанської. Харківський район: історія та сучасність. – Харків, 2003. – С. 224-226.

Вовк О. Серебрякова Зінаїда Євгенівна / О.Вовк // Харківщина : енциклопед. слвн. – Харків, 2014. – С. 326-327 : фот.

Ефанова М. Горожан просят помочь с созданием музея Серебряковой / М.Ефанова // Вечер. Харьков. – 2016. – 11 июня. – С. 20, 21 : фот.

Зинаида Серебрякова [Электронный ресурс] // Культура. – Режим доступа: <https://www.culture.ru/persons/9294/zinaida-serebryakova>

Косов А. Женское искусство Зинаиды Серебряковой / А.Косов // Cosmopolitan. – 2001. – № 4. – С. 165-170.

Красиков М. По местам Зинаиды Серебряковой. Харьков / М.Красиков // Харьков. известия. – 2016. – 30 авг. – С. 6 : фот.

Кудрявцева Н. Правда та краса у творчості Зінаїди Серебрякової / Н.Кудрявцева // Губернія. – 2004. – № 10. – С. 22-25.

Кучеренко О. «Спящая девочка» спасла художницу от нищеты / О.Кучеренко // КП в Украине. – 2015. – 6 июня. – С. 9 : фот.

Логвіна Т. Гайдари. Як їх бачила Зінаїда Серебрякова / Т.Логвіна // Вісті Зміївщини. – 2016. – 11 листоп. – Фот.

Львов А. Серебряковы от «серебряного века» до наших дней / А.Львов, Л.Петрив // Время. – 2004. – 31 авг.

Мистецька родина Бонуа-Лансере-Серебрякових : мистецькознав. та краєзн. екскурсія, Харків. р-н, с. Веселе, с. Нескучне. – [Харків : б.в., 201-]. – 30 с. : іл.

Можейко И. Дом на Конторской : к 125-летию со дня рождения худож. З.Серебряковой / И.Можейко // Харьков. известия. – 2009. – 15 дек. – С. 8.

Можейко І. Єдине на все життя / І.Можейко // Слобід. край. – 2016. – 9 січ. – С. 13 : фот.

Можейко И. Жизнь и любовь Зинаиды Серебряковой / И.Можейко // Событие. – 2001. – № 27. – С. 10.

Можейко І. На терасі в Харкові століття тому / І.Можейко // Слобід. край. – 2011. – 24 верес. – С. 14.

Можейко І. У Харкові на Конторській / І.Можейко // Слобід. край. – 2010. – 11 груд. – С. 13.

Оглоблин В.А. Любовь художника / В.Оглоблин // Харьков. известия. – 2015. – 4 апр. – С. 7.

Серебрякова Зінаїда Євгенівна [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Режим доступа: https://uk.wikipedia.org/wiki/Серебрякова_Зінаїда_Євгенівна

Сметанская О. До конца жизни Зинаида Серебрякова, картины которой сегодня продаются на мировых аукционах за миллионы долларов, бедствовала – даже платья шила себе сама! / О.Сметанская // Факты и комментарии. – 2009. – 3 июля. – С. 21.

Спасская Н. Короткое счастье Зики / Н.Спасская // Время. – 2009. – 17 дек.

Стативко М. Дворик Зинаиды Серебряковой / М.Стативко, С.Пилипенко // Время. – 2011. – 10 нояб. – С. 7.

Субота В. Людина, яка не могла не малювати / В.Субота // Культура і життя. – 2016. – 24 черв. – С. 13 : фот.

Три долі харківських митців // Кушнар'ов Є.П. 100 кроків Харківською землею / Є.Кушнар'ов. – Харків, 2004. – С. 339-344.

Чепижный С. Конторская. Карточный домик / С.Чепижный // Голос депутата. – 2010. – Верес. (№ 4).

Чигрин В. Маловідомі сторінки життя Серебрякової / В.Чигрин // Трибуна трудящих. – 2010 – 23 січ.

Яковенко Г. І прекрасна земля, і людина на ній... / Г.Яковенко // Трибуна трудящих. – 2008. – 16 січ.

20 грудня
60 років від дня народження
Олексія Анатолійовича
Житницького

Житницький Олексій Анатолійович, письменник, культурний діяч, директор Харківського цирку. Народився 20 грудня 1959 р. у Харкові в сім'ї відомого поета, драматурга, мистецтвознавця Анатолія Зіновійовича Житницького. Навчався в середній школі № 17, де виявилися його неординарні здібності у написанні сценаріїв для номерів художньої самодіяльності. У 1981 р. закінчив режисерське відділення Харківського державного інституту культури (нині академія). Після служби в армії, з 1 червня 1983 р. працював режисером-постановником Харківської філії Всесоюзної дирекції з підготовки циркових атракціонів та номерів. Тут, у філії, створено більшість атракціонів, з якими артисти об'їздили всю планету. Олексій Анатолійович стає головним режисером філії, згодом української дирекції. З 1995 р. займає посаду головного режисера Харківського цирку, а у 2001 р. стає директором ушлявленого закладу міста.

Цирк, як вважає О.Житницький, це і театр, і балет, і спорт, і музика, і робота з тваринами та багато іншого. Постанови на манежі харківського цирку змінюються водними феєріями та льодовими святами. На його рахунку понад 50 циркових номерів, атракціонів та програм. Олексій Анатолійович і зараз приймає безпосередню участь у підготовці нових номерів. О.Житницький – член журі Міжнародних фестивалів циркового мистецтва.

У службовому кабінеті Олексія Анатолійовича є незвична і унікальна колекція клоунів, яка нараховує майже 300 циркових весельчаків із різних куточків світу: Англії, Швеції, Іспанії, Німеччини. Експонати виготовлені з порцеляни, скла, пластмаси, дерева, каменя, текстилю, бісеру, навіть страусине яйце розмальоване під клоуна. Музичні скриньки, свічки, світильники, підставки й чашки, і все це – клоуни! І всі вони настільки оптимістичні, що заряджають гарним настроєм усіх, кого директор викликає «на килим».

У 1997 р. О.А.Житницькому присвоєно почесне звання «Заслужений діяч мистецтв України». Нагороджений Державною нагородою – орденом «За заслуги» 3-го ступеня, Почесною відзнакою Харківської обласної ради «Слобожанська слава», Почесною грамотою Харківської міської ради (усі 2008 р.).

Алексей Житницкий: Я могу с гордостью сказать, что Харьковский цирк – ведущее цирковое предприятие в Украине : [беседа с дир. цирка А.Житницким] [Электронный ресурс] // Sq.com. Режим доступа: http://www.sq.com.ua/rus/news/lichnost/21.10.2003/aleksej_zhitnickij_ya_mogu_s_gordostyu_skazat_chno_harkovskij_cirk_vedushee_cirkovoe_predpriyatie_v_ukraine/

Житницкий А. История Харьковского цирка достойна отображения в новом музее : [беседа с директором цирка / записала Л. Ильич] // Вечер. Харьков. – 2007. – 20 нояб.

Житницкий А. Наш добрый старый цирк : [беседа с директором А.Житницким / записал А.Анничев] // Вечер. Харьков. – 2002. – 28 марта.

Житницкий А. Удивительный дар влюбленного сердца : харьков. цирк сквозь призму времени, имен и судеб... / А.Житницкий, А.Куриная // Университеты. – 2007. – № 1. – С. 74-81.

Житницкий Алексей Анатольевич [Электронный ресурс] // В городе. – Режим доступа: <https://kh.vgorode.ua/refperson/14906-zhytnytskyi-aleksei-anatolevych>

Житницький Олексій Анатолійович [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://www.circus.kharkov.ua/worker/oleksiy-anatoliyovych-zhytnycky>

Січнева І. Прописка для посмішки : [про Харків. цирк, його директора і унік. колекцію із 300 клоунів] / І. Січнева // Слобід. край. – 2010. – 1 квіт. – С. 1, 5.

Тихонова І. Улыбайтесь господа, улыбайтесь : к 1 апр. «Харьков. известия» побывали в доме, где живут 300 клоунов / И.Тихонова // Харьков. известия. – 2010. – 1 апр. – С. 6.

Уже который год хожу я по канату : [о директоре Харьков. цирка] // Пятница. – 2009. – 17 дек. (№ 48). – С. 4.

Хільченко В.Ф. Житницький Олексій Анатолійович / В.Ф.Хільченко // Енциклопедія Сучасної України. – Київ, 2009. – Т. 9. – С. 585.

100 років від дня заснування Харківського обласного військового комісаріату

Історія формування військових комісаріатів на території нашої держави відбувалася у період великих революційних потрясінь 1917–1921 рр. Попереду у цьому напрямку крокували військові установи Харківського регіону. На той час Харків був столицею Української Республіки. Харківський губернський військовий комісаріат одним з перших в Україні почав виконувати свої функції з 11 січня 1919 р. Військовий комісаріат проводив облік призовників, відповідав за збереження зброї на арсеналах, іншого військового майна. Цікаво, що із заснуванням військкоматів в їхньому штаті були посади ексекютора та його помічника, які стежили за виконанням своїх службових обов'язків усіма працівниками установи та дисципліною призовників.

З переходом країни на мирний стан на губернські військкомати була покладена функція організації і проведення спеціальної військової підготовки молоді.

Друга світова війна стала серйозним іспитом для працівників військового комісаріату, висунувши перед ним небувалі по складності і масштабу завдання. Лише протягом липня 1941 р. в Харківський облвійськкомат надійшло більше п'яти тисяч рапортів з проханням відправити на фронт. Понад 270 тисяч харків'ян, відправлених з ХОВК, у роки війни були удостоєні урядових нагород за мужність і героїзм.

Відбудова народного господарства в Україні розпочалася ще в останні роки війни. Восени 1943 р. почали повертатися люди, реєвакуюватися підприємства у рідне місто. Звільнення мільйонів людей з армії і флоту слід було здійснити в короткий термін і без втрат для бойової готовності військ.

У різні періоди доводилося перейматися не тільки мобілізаційною роботою з призову на дійсну військову службу, а й формувати команди військовозобов'язаних для участі в ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, подолання наслідків страшного землетрусу у вірменському Спітаку. А поза тим неухильно клопотатися розв'язанням проблем родин мобілізованих бійців, надавати допомогу пораненим і інвалідам війни, підсобляти у вирішенні питань працевлаштування, пенсійного забезпечення й задоволення їхніх потреб і запитів.

З вибором самостійного шляху нашою країною розпочалася важка робота з будівництва вітчизняної армії. Піднялися вимоги до професіоналізму захисників Вітчизни. Відбір військовослужбовців-контрактників став пріоритетним

завданням військової установи особливо зараз, коли в Україні йде війна. Сучасні військкоматники добре розуміють, що поліпшення якості укомплектованості мобілізаційними ресурсами – одне із головних завдань забезпечення обороноздатності країни, виконання якого прямо залежить від їх діяльності. Військовослужбовці Харківського обласного військового комісаріату вносять відчутний вклад у справу зміцнення обороноздатності держави. В облвійськкоматі зберігається Перехідний пам'ятний вимпел кращого облвійськкомату Північного оперативного командування ЗС України, який було передано на вічне зберігання.

Горбунов Д. Харківському облвійськкомату – 95 років! / Д.Горбунов // Слово ветерана. – 2014. – 18-25 янв. (№ 2).

Калгушкін Ю. «Плюси» в роботі військкоматів Харківщини : [беседа з військ. комісаром Харків. обл. військкомату Ю.Калгушкіним / записав Д.Горбунов] // Вісті Дергачівщини. – 2017. – 14 січ. – С. 4.

Клынкин Ю. «Армия – зеркало общества» : [беседа с начальником Харьков. обл. воен. комиссариата Ю.Клынкиным / записала Н.Щербакова] // Панорама. – 1996. – 25 мая. – С. 7.

Ломаков Г.А. По ранжиру – становись : [беседа с начальником отд. Харьков. обл. военкомата Г.Ломаковым / записал В.Котляр] // Время. – 1992. – 29 апр.

Середа А. В армию – по конкурсу? : [беседа с воен. комиссаром Харьков. обл. военкомата А.Середой / записала И.Тихонова] // Харьков. известия. – 2010. – 15 апр. – С. 7.

Середа А. Призывная кампания «Весна – 2005» в разгаре : [беседа с начальником обл. военкомата А.Середой / записал И.Гайдученко] // Вечер. Харьков. – 2005. – 28 апр. – С. 4.

Тараненко М. На марші... 90 літ : Харків. обл. військкомату – 90 років / М.Тараненко // Слобід. край. – 2009. – 10 січ. – С. 1, 12.

**Іменний список
до ювілейних та пам'ятних дат**

Аверін В.Г. 19	Борисенко М.С. 35	Гур'єв Б.П. 23
Агафонов Є.А. 18	Борисюк М.Д. 33	Данилевський Г.П. 22
Айзенберг Я.Е. 24	Борищенко В.П. 18	Даниленко О.В. 29
Александров Ю.В. 17	Бромберг К.Л. 30	Дерегус М.Г. 34
Алексеева С.А. 35	Брусиловський Р.М. 30	Деркач В.С. 35
Алжнєв Ю.Б. 27	Бурлак М.Г. 21	Грінченко О.М. 24
Альперн Д.О. 34	Буткевич Т.І. 19	Джерелянський П. 18
Амоненко В.М. 22	Вальшонок З.М. 19	Дітмар М.Ф. 25
Андрущенко Ф.К. 22	Васильківський С.І. 30	Добржинець І.В. 26
Антонов О.А. 31	Вегнер К.Ф. 34	Довгаль О.М. 17
Антонович Д.С. 35	Величко В.В. 36	Довженко О.П. 29
Астахова К.В. 20	Веракса М.О. 27	Доленко В.А. 22
Аулов О.І. 31	Вербук Н.С. 24	Доскін В.С. 36
Баллін М.П. 28	Веркін Б.І. 26	Доценко Л.Г. 17
Барабашов М.П. 20	Верхацький М.П. 23	Дроздова Т.О. 21
Баришников Р.В. 32	Веске Т.Я. 21	Дубінін А.Д. 26
Барсегян О.С. 16	Ветухов О.В. 36	Ендеберя В.Т. 16
Батраков І.В. 18	Вировець І.І. 30	Євтушенко Г.І. 33
Бездітко А.П. 23	Воронов В.Г. 20	Єрмілов В.Д. 20
Безхутрий М.М. 30	Вороновський Г.К. 25	Єфименко П.П. 33
Бергенгейм Е.Е. 17	Ганзбург І.І. 29	Жадан С.В. 27
Беркос М.А. 35	Гірш О.К. 35	Жданов О.А. 28
Бережний М.І. 36	Гіршман Л.Л. 20	Желтов О.С. 28
Білецький О.І. 32	Голубєва З.С. 24	Живолуп М.А. 25
Білоус А.М. 17	Гомоненко М.В. 21	Житницький О.А. 34
Блакитний В.М. 17	Горбенко Д.Л. 33	Загоруйко М.Н. 16
Богданов Ф.Ф. 16	Гордєєв Д.П. 32	Залюбовський І.І. 24
Бойчук О.В. 34	Гордієнко К.О. 30	Замєсов В.Ф. 22
Бокаріус М.М. 25	Городецька І.О. 34	Засядько О.Д. 35
Бокаріус М.С. 20	Грабовський П.А. 29	Зборовець В.С. 19
Бондаренко Б.В. 28	Гризодубов С.В. 26	Зеленський В.Ф. 18
Бондаренко М.Ф. 33	Губаренко В.С. 24	Золотарьов В.М. 27
Борзенко С.О. 25	Гуд Б.Є. 22	Іваницький О.М. 36

- Іванов І.І. 28
 Івченко В.М. 33
 Ігуменцев В.М. 26
 Ільченко О.Є. 23
 Калінін К.О. 35
 Карелін Б.В. 19
 Кириліна О.О. 24
 Кисіль М.О. 34
 Ключка М.О. 20
 Ковалевський Є.П. 18
 Ковалевський П.І. 36
 Коваленко О.Е. 25
 Коваленко О.В. 33
 Коваль І.А. 34
 Ковач І.К. 32
 Коган-Ясний В.М. 24
 Колесник В.А. 25
 Колесніков О.О. 28
 Колосова Р.О. 24
 Коні А.Ф. 18
 Корж І.І. 19
 Корж М.О. 23
 Корж О.О. 22
 Корнейчик І.І. 33
 Корф М.О. 25
 Костенко Ю.Т. 29
 Костромітін Ф.І. 31
 Крайнів В.В. 21
 Красиков М.М. 29
 Крячко Д.О. 31
 Кульчицький М.В. 27
 Кучугура-Кучеренко І.Й. 25
 Лагоза І.В. 33
 Лаптії А.Т. 30
 Лінецький О.В. 36
 Лопатін В.В. 20
 Луньов А.Ф. 17
 Луньов С.О. 32
 Лупальцов В.І. 28
 Любченко А.П. 20
 Мала Л.Т. 17
 Маслов І.С. 30
 Маслова Н.І. 26
 Матюшенко О.М. 23
 Мацевитий Ю.М. 19
 Мацегора Г.П. 28
 Мелетій (М.І.Леонтович) 32
 Меллер В.І. 22
 Метлинський А.Л. 35
 Меттер І.М. 30
 Мещанінов О.І. 27
 Мироненко І.А. 34
 Мисниченко В.П. 21
 Мінаков С.О. 27
 Мірошниченко А.М. 18
 Морозов О.О. 31
 Москаленко А.І. 21
 Наседкін А.Л. 21
 Науменко В.П. 26
 Новіков В.Г. 16
 Нога МП. 27
 Носков Б.О. 26
 Остащенко С.М. 29
 Падалка І.І. 31
 Палатник Л.С. 22
 Парамонов А.Ф. 29
 Перерва А.А. 21
 Пересипкін В.Ф. 27
 Петя В.М. 18
 Плохинський М.М. 36
 Погорелов О.В. 19
 Покровський В.М. 36
 Польський І.С. 27
 Полякова І.М. 28
 Пономаренко Д.Д. 31
 Птушкін В.М. 18
 Пшеничко О.Л. 18
 Работягов М.П. 28
 Раєвський С.О. 36
 Репін І.Ю. 26
 Ржепишевський О.І. 36
 Рибак І.М. 20
 Рибалка І.К. 24
 Рибальченко В.П. 27
 Рижський І.С. 29
 Рик Я.Й. 34
 Романенко О.В. 19
 Русанов О.Г. 28
 Рябінін М.Л. 26
 Садовничий В.А. 24
 Саїдова С.Б. 32
 Свечкарьов О.І. 30
 Сергєєв В.Г. 19
 Серебрякова З.Є. 34
 Сидоренко О.Л. 25
 Силаєв Б.Д. 24
 Силка П.І. 30
 Скворода Г.С. 32
 Слуцький Б.А. 22
 Соколовський О.Н. 20
 Соколянський І.О. 21
 Спесівцев А.Є. 26

- Стадниченко Ю.І. 23
Стелов В.А. 16
Ступницький В. 16
Суботін В.Г. 23
Сулима Х.С. 35
Сумцов М.Ф. 21
Суркіс Г.М. 28
Сухарев Є.О. 30
Таранушенко С.А. 35
Таукешева Т.Д. 26
Терещенко М.С. 17
Тітов М.І. 16
Толубко В.Ф. 33
Тольба В.С. 32
Трінклер М.П. 32
Тріпутіна Н.П. 32
Тягно Б.Х. 27
Усиков О.Я. 16
- Утєвський А.М. 25
Ушаков Д.А. 31
Файнтух С.О. 30
Фатєєва Н.М. 35
Фрадкін М.З. 30
Франковський В.А. 35
Шаповал М.Т. 24
Шапошников М.О. 29
Шаховський С.М. 23
Фрідьєва Н.Я. 33
Харченко О.М. 31
Хвисяк М.І. 17
Хмельницький О.А. 26
Христенко І.М. 27
Циганенко А.Я. 24
Цирік З.І. 17
Цицалюк Г.Н. 29
Челпан К.Ф. 23
- Червонюк Є.І. 21
Черкес О.І. 22
Шамрай Т.Ф. 25
Шаповал В.І. 31
Шевченко Б.Д. 30
Шердиць К.К. 22
Шеховцова Н.І. 26
Ширман Я.Д. 32
Шпак М.І. 19
Шпара П.Ю. 16
Шрейдер Є.Є. 36
Шульга І.М. 31
Шумілкін В.А. 23
Щукарьов О.М. 32
Юр'єв В.Я. 19
Юхвід Л.А. 22
Ярославський О.В. 34

ЗМІСТ

Хроніка подій з історії Харківщини на 2019 рік	3
Ювілейні та пам'ятні дати Харківщини на 2019 рік	16
Луцьов Афанасій Федорович	37
Єрмілов Василь Дмитрович	41
Доленко Володимир Андрійович	46
Стадниченко Юрій Іванович	48
Бездітко Андрій Павлович	52
Веркін Борис Ієремієвич	54
Аулов Олексій Іванович	58
Серебрякова Зінаїда Євгенівна	61
Житницький Олексій Анатолійович	64
Харківський обласний військовий комісаріат	66
Іменний список до ювілейних та пам'ятних дат	68

Довідкове видання

**Календар знаменних і пам'ятних дат
Харківщини
на 2019 рік**

Рекомендаційний бібліографічний
показчик

Відповідальний за випуск Н.І.Шостко

Підписано до друку 10.11.2018   Формат паперу 60 x 84/16
5,0 друк. арк. Папір для множ. апаратів. Тираж 60 прим.
Харківська обласна універсальна наукова бібліотека, вул. Кооперативна, 13/2
Телефон: 731-31-32